



**Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet**

Holmens Kanal 20

1060 København K

Att.: Kristoffer Arden Tychsen, Nathacha Gravergaard og Thomas Dahl

**Biogas Danmark**

Axeltorv 3

1609 København V

6. juni 2023

## Høring af udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har lagt udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan på høringsportalen den 16. maj j. nr. 2022-123. Biogas Danmark har en række generelle og specifikke bemærkninger.

### Generelle bemærkninger

#### Proces for inddragelse

Biogas Danmark skal indledningsvist bemærke, at høringsperioden er meget kort til et så omfattende materiale og en så vigtig meddelelse som Danmarks status i forhold til opfyldelse af EU-forpligtelserne. Det fremgår af høringsbrevet, at der her er tale om et udkast til ajourføring af den nationale energi- og klimaplan, som skal sendes til Kommissionen senest den 30. juni 2023, men at den endelige plan først skal sendes til Kommissionen 30. juni 2024.

Biogas Danmark skal i den forbindelse anmode om en orientering om, hvordan Ministeriet har tænkt sig at inddrage interessenter og aktører i den videre proces med udarbejdelse af den endelige nationale plan.

#### Hurtig omstilling af gassystemet

Biogas Danmark har med tilfredshed noteret, at der gentagne gange i planen slås fast, at det danske gassystem kan forsynes 100 pct. med grønne gasser – helt overvejende i form af biogas – i 2030. Det vil dog være muligt at nå det allerede i 2027, hvis de politisk besluttede udbud rykkes frem og realiseres så hurtigt som muligt. I stedet for at bruge betegnelsen "bionaturgas" bør bruges betegnelsen "opgraderet biogas" eller "biometan".

### Specifikke bemærkninger

#### Ad side 23-25: Potentiale for CO<sub>2</sub>-fangst fra danske punktkilder

På kortet i figur 2 mangler en række biogasanlæg, som er i drift nu og som fortsat vil være i drift i fremtiden - også efter udløb af støtteordningerne. Vi har jo i dag biogasanlæg, som har været i drift langt mere end 30 år. Derfor er Biogas Danmark også af den opfattelse, at CO<sub>2</sub>-fangstpotentialet er højere end angivet i tabel 3. Endvidere afhænger CO<sub>2</sub>-fangstpotentialet af forholdet mellem metan og kuldioxid i den producerede biogas og dermed af biomassegrundlaget.

#### Ad side 30: Biomasse

Det anføres, at Anvendelse af biomasse til varmeproduktion er fritaget for energi- og CO<sub>2</sub>-afgifter "med undtagelse af biogas, som i stedet modtager direkte støtte, der overstiger afgiften."

Biogas, der leveres direkte fra biogasanlæg til for eksempel et kraftvarmeværk er også fritaget for afgifter. Det er når den opgraderede biogas leveres via gasnettet, der pålægges samme afgifter som naturgas.

Det er ligeledes vigtigt at præcisere, at der ikke er støtte til anvendelse af biogas til varmeproduktion.

#### **Ad side 31-32: Biogas**

Det omtalte "naturgaspristillæg" bør omtales som det "naturgasprisafhængige tillæg".

Det anføres, at de aftalte udbud er til opgraderet biogas og e-metan produceret med CO<sub>2</sub> fra opgraderingsanlæg. Udover metanisering af den i opgraderingsanlæggene udskilte CO<sub>2</sub> er der endvidere mulighed for at metanisere CO<sub>2</sub>-indholdet både i biogasreaktoren eller i biogasstrømmen før opgradering.

#### **Ad side 44: Figur 13**

I figur 13 er der en mærkelig sammenblanding af biomasser (affald, træ m.v.) og biomassebaserede produkter (bioethanol og biodiesel). Det virker forvirrende, at der ikke er tale om enten biomasseinput eller produktoutput. Endvidere savnes biogas i denne figur – alternativt biomassegrundlaget i den danske biogasproduktion.

#### **Ad side 55-56: Ansvar**

Med ændringen af lov om naturgasforsyning til lov om gasforsyning er det slået fast, at der ikke er et dansk naturgasnet, men et gasnet.

#### **Ad side 56-57: Varmeforsyningsikkerhed**

Det anføres, at biogas primært er lokalt afgrænset i distributionsnet og derfor vurderes at have begrænset indflydelse på den generelle forsyningsikkerhed. Netselskaberne er forpligtet til at sikre flow af biogas fra injektionsstedet til områder, hvor der er et gasforbrug – alternativt gaslagrene og dermed til at undgå der opstår biogaslommer. Dermed er biogassen ikke begrænset til levering i afgrænsede dele af distributionsnettet.

#### **Ad side 62 ff: Biogas**

Der bruges generelt betegnelsen "tilbageførselsanlæg" når der flyttes biogas fra distributionsnettet til transmissionsnettet. Dette bør imidlertid ændres i og med gasforsyningen nu er decentral med injicering af biogas mange steder i gasnettet – hvor der tidligere var tale om en énvejs distribution fra transmissions- til distributionsnettet.

Det er i øvrigt stærkt problematisk, at disse anlæg først planlægges idriftsat i 2024-26, da det udsætter biogasproducenterne – og den danske gasforsyning – for en stor usikkerhed.

#### **Ad side 84: Grøn handling**

Det erkendes i den første dot, at der er en klimamanko – og at den er større end forventet. Biogas Danmark skal opfordre til, at regeringen sikrer, at målene nås ved at fastsætte ambitiøse CO<sub>2</sub>-fortrængningskrav med loft over anvendelsen af førstegenerations biobrændstoffer. CO<sub>2</sub>-fortrængningskravene bør endvidere fastsættes for hvert år frem til 2030 og derefter for at sikre grundlaget for investeringsbeslutninger.

#### **Ad side 103 og 107: Politikker og foranstaltninger med henblik på lavemissionsmobilitet**

Efter Biogas Danmarks opfattelse undervurderes perspektiverne i omstilling af den tunge transport til grøn biogas markant. Det betyder reelt, at en stor del af den tunge transport fastholdes på fossil diesel. Der er endvidere indbygget en fejl i den model ministeriet anvender i forhold til den tunge transport, idet det ikke er en mulighed, at vognmændene vælger gaslastbiler.

**Ad side 168 VE andel i det endelige energiforbrug**

I figur 36 bør VE-andelen i gassystemet vises på linje med elsystemet.

Med venlig hilsen



Bruno Sander Nielsen

2724 5967

[bsn@biogas.dk](mailto:bsn@biogas.dk).

København, den 6. juni 2023

## Høringssvar – SPU-høring: Danmarks nationale energi- og klimaplan

I den almene boligsektor bakker vi op om de ambitiøse klimamål, der er vedtaget, og som forpligter os til at reducere drivhusgasudledningerne med 70 pct. i 2030, set i forhold til 1990. Det er især vigtigt for Danmark at gøre sig hurtigt fri af fossile brændsler på grund af klimaet, men også set i lyset af den aktuelle krig i Ukraine.

Målsætningen stiller høje krav til omfanget af udbygning af grøn strøm fra vedvarende energikilder, herunder udbygning af mere lokal produktion af decentral solenergi. Det er helt oplagt at etablere VE-energifællesskaber og bruge de store tagarealer på de almene etageejendomme til at producere grøn strøm via solceller.

Det fremgår flere steder i rapporten, blandt andet på side 47 og 99, at Danmark har sit veludbyggede kollektive elnet pga. den relativt høje befolkningstæthed, en historik med borgerejet elproduktion samt umiddelbart fravær af regulatoriske barrierer for at etablere VE-fællesskaber. Dette angives som grunden til, at Danmark ikke har gennemført nogle nye tiltag, som har til formål at sikre et VE-fællesskab i alle kommuner med en befolkning på over 10.000 borgere.

BL er ikke enig i, at der ikke findes nogen regulatoriske barrierer for at etablere VE-fællesskaber i Danmark. BL har i forbindelse med vedtagelsen af elforsyningsloven og høring over bekendtgørelse om interne elektricitetsforbindelser afgivet en række høringssvar, hvori vi har peget på en lang række barrierer for etablering af VE-fællesskaber. BL's høringssvar er afgivet henholdsvis [1. juli 2022](#), [15. august 2022](#) samt [30. september 2022](#) og [4. november 2022](#).

Det fremgår desuden af rapportens side 96 og 99, at Danmark har sikret, at VE-fællesskaber er underlagt simple regelsæt ved at pålægge Forsyningstilsynet at identificere og overvåge fjernelsen af uberettigede hindringer og restriktioner for udviklingen af VE-fællesskaber.

Hertil bemærker BL, at Forsyningstilsynet ikke tolker bestemmelsen sådan, at de har kompetence til at rejse en tilsynssag og med hjemmel i bekendtgørelsen træffe en afgørelse, hvorved tilsynet meddeler et netselskab et påbud om at fjerne hindringer og restriktioner for udviklingen af VE-fællesskaber og borgerenergifællesskaber. Se side 7 og 8 i Forsyningstilsynets afgørelse [sagsnr. 21/01123](#).

Forsyningstilsynet kan derfor *ikke afhjælpe* uberettigede hindringer og restriktioner for udviklingen af VE-fællesskaber. Dette efterlader borgere og VE-fællesskaber uden en reel klagemulighed.

Vi finder derfor fortsat flere regulatoriske barrierer, som bremser udviklingen af VE-fællesskaber.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Bent Madsen', written in a cursive style.

Bent Madsen  
Adm. direktør

# Høringssvar

## Danmarks nationale energi- og klimaplan

Dansk Affaldsforening takker for muligheden for at kommentere på forslag til Danmarks nationale energi- og klimaplan.

5-06-2023

Side 1 af 1  
J.nr. 11.1.54

Det er et omfattende og grundigt dokument, som naturligvis berører mange forskellige emner på området. Vi har blot enkelte spørgsmål i forhold til den danske affaldsforbrændingssektors bidrag til VE og klimareduktion.

---

Dansk Affaldsforening  
Vester Farimagsgade 1, 5.  
1606 København V

Tlf.: 72 31 20 70  
danskaffaldsforening.dk

### Affaldsforbrændingens rolle i bl.a. fjernvarmen

Vi har svært ved at finde affaldsforbrændingens rolle, som jo leverer ca. 25% af den danske fjernvarme. F.eks. står der på side 56 at:

"I Danmark produceres fjernvarmen ud fra en række forskellige energikilder, og fjernvarmesektoren har dermed høj diversitet i produktionen, hvilket giver robusthed og fleksibilitet i sektoren. Produktionen sker bl.a. fra vedvarende energikilder som bioenergi, overskudsvarme, solenergi og geotermisk energi, og ud fra fossile brændsler som kul og naturgas.

I figur 9 fremgår at "Affald (bio)" udgør en forsvindende lille andel af VE til fjernvarme. I tabel 7 angives en andel produktionskapacitet (MW) på affald til fjernvarme som stigende – skønt regeringen forventer – jv. netop vedtagne konkurrenceudsættelse af affaldsforbrænding (L115), at kapaciteten (ton) vil falde frem til 2030.

- Er det fordi den biogene del af affaldsforbrændingens produktion af fjernvarme ikke regnes med? Eller indgår den som fx bioenergi?

### Forventet klimareduktion fra konkurrenceudsættelsen?

Det nævnes på side 103, at "der ikke (er) gennemført særskilte vurderinger af effekterne på udledningerne fra virksomheder omfattet af EU ETS"

Affaldsforbrændingsanlæggene er i Danmark omfattet af ETS.

- Er der en grund til, at der ikke er nævnt den fra Regeringen forventede reduktion på 0,6 mio. ton CO<sub>2</sub>-reduktion i 2030 pga. konkurrenceudsættelsen af affaldsforbrændingssektoren?

Med venlig hilsen  
Hanne Johnsen  
Dansk Affaldsforening

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet  
Holmens Kanal 20  
1060 København K

Den 6. juni 2023

## **Dansk Erhvervs høringssvar vedrørende Danmarks Nationale Energi- og Klimaplan**

Dansk Erhverv takker for muligheden for at afgive høringssvar vedrørende Danmarks Nationale Energi- og Klimaplan. Energi- og Klimaplanen giver generelt et godt overblik over den danske energi- og klimapolitik.

Med det fremsendte høringssvar, vil Dansk Erhverv gerne kommentere samt gøre opmærksom på en række punkter i energi- og klimapolitikken, hvor der er behov for politisk handling. Der er tale om udvalgte nedslagspunkter og konkrete forslag til den førte politik.

### Drivhusgasreduktioner og VE

Dansk Erhverv støtter helhjertet op om de danske klima- og VE-mål. Målene sender et klart signal om, at drivhusgasudledningerne skal ned, og VE-udbygningen skal accelereres.. Med målene på plads er der nu behov for, at der bliver fulgt op med konkret handling. Dansk Erhverv bakker derfor op om, at regeringen har udmeldt, at den har fuldt fokus på implementering i sin klima- og energipolitik.

Dansk Erhverv opfordrer kraftigt regeringen til at få rammevilkår på plads, der sikrer en hurtigere og mere massiv VE-udvikling. Derfor er Dansk Erhverv stærkt kritisk over for beslutningen om at standse åben dør-havvindprojekterne. Åben dør-ordningen sikrer hurtig, støttestøttet og markedsdrevet udbygning af den havvind, som er afgørende for at sænke elpriserne, blive uafhængig af russisk energi, producere grønt brændstof og ikke mindst håndtere klimakrisen.

Dansk Erhverv opfordrer derfor regeringen til at få en hurtig afklaring fra EU-kommissionen på, om der eventuelt er et EU-retligt problem, og at genoptage sagsbehandlingen, mens sagen undersøges.

Ud over at få gang i åben dør-havvind igen, er der et stort behov for yderligere initiativer til fremme af VE. Derfor foreslog Dansk Erhverv for nylig en Akutplan til VE-udbygning, som bl.a. indeholder:

1. Et årligt mål for VE-udbygning på land skal sikre, at rammevilkårene indrettes på en måde, så vindmøller kommer op langt hurtigere end i dag, og så alle kommuner tager ansvar for VE-udbygningen.

2. En ”grøn behandlingsgaranti”, så ansøgnings-, godkendelses- og klageprocesser, nettilslutning og godkendelser af nye tariffer mv. sker langt hurtigere end i dag.
3. Gode rammevilkår for de massive investeringer i elnettet, som de kommende års elektrificering og dermed stærkt stigende elforbrug kræver.
4. Klarhed over fremtidens tarifmodeller, så både VE-udviklere, netselskaber og forbrugere kender deres fremtidige business case. Tarifieringen i elnettet skal være mere omkostningsægte, end tilfældet er i dag, og give incitament til elektrificering blandt store energiforbrugere – uden at den samlede regning bliver dyrere, end tilfældet ville være i alternative elektrificeringsscenerier.

Der er d. 30. maj indgået en bred politisk aftale om udbudsrammer for 6 GW havvind og Energiø Bornholm. Med de aftalte havvindsudbud og en energiø ved Bornholm skal der realiseres op til 14 GW havvind, hvilket svarer til mere end en femdobling den nuværende danske havvindskapacitet. Dansk Erhverv ser aftalen om havvind som afgørende for, at klimamålene kan nås, Danmark kan blive uafhængig af russisk gas, og de høje energiregninger kan nedbringes.

Med aftalen er det besluttet, at staten skal være medejer med en ejerandel på 20 procent af de kommende havvindmøleparker i udbuddene. Det er en model, der ikke er afprøvet før i Danmark eller andre lande. Dansk Erhverv påpeger, at der lægges et stort politisk ansvar på at få modellen til at gå hånd-i-hånd med en hurtig realisering af havvinden.

Dansk Erhverv bakker op om en Energiø ved Bornholm, men er dog bekymret over den konkrete model, som kræver massiv statsstøtte på op til 17,6 mia. for nettilslutning af 1,2 GW havvind til Sjælland.

### Energieffektivitet

Med den russiske invasion af Ukraine og den efterfølgende energikrise er det igen aktualiseret, at energieffektiviseringer er den hurtigste og billigste vej ud af kriserne. Statslig hjælp til virksomheder og husholdningers grønne omstilling bygger i dag i høj grad på tilskudspuljer, som oftest har tunge procedurer og korte ansøgningsvinduer. Det sænker omstillingshastigheden.

Dansk Erhverv foreslår i stedet at give virksomhederne og forbrugerne sikkerhed for deres omkostninger ved konvertering væk fra gas og ved energieffektiviseringer og -besparelser. Den sikkerhed skal også sikre, at virksomheder og forbrugere, der ønsker at omstille sig, hele tiden kan gennemføre projekter med fradrag, når det passer optimalt i deres investeringsplaner. Det ned sætter de samfundsøkonomiske omkostninger ved omstillingen.

Konkret foreslår Dansk Erhverv at omlægge tilskudspuljen til energieffektiviseringer i erhvervs-virksomheder til et elektrificerings og energieffektiviseringsfradrag til virksomheder og at omlægge Bygningspuljen mv. til et elektrificerings og energieffektiviseringsfradrag til husholdninger.



Med aftale om grøn skattereform fra juni 2022 blev det besluttet at øge tilskyndelsen for virksomhedernes grønne omstilling. Som et led i Grøn Skattereform er der i 2025-2029 afsat ca. 2 mia. kr. i omstillingsstøtte til virksomheder, der har vanskeligt ved at omstille sig. Dansk Erhverv mener at fremme af elektrificering og effektiv anvendelse af energien bør være et centralt formål med midlerne, der således kan bidrage til indfrielsen af Danmarks EU-forpligtelse om energibesparelser.

Der ligger et enormt effektiviseringspotentialt i udnyttelse af overskudsvarme fra erhvervslivet. Desværre udnyttes størstedelen af denne overskudsvarme ikke. Klimarådet har dokumenteret, at den billigste varmeform er overskudsvarme i fjernvarmenettet. Derfor bør barrierer for udnyttelse af overskudsvarme være en central opgave for arbejdet i NEKST.

### Forsyningssikkerhed

Dansk Erhverv bakker op om, at fossile brændsler hurtigt udfases. Herunder skal den russiske gas, så hurtig som muligt ud af den danske energiforsyning.

For at sikre en hurtig udfasning af den fossile energi, er der behov for en langt hurtigere opstilling af VE og fjernelse af regulatoriske barrierer for at udbrede f.eks. fjernvarme.

NEKST er en central brik i dette arbejde. NEKST skal for det første koordinere lovgivning og regler for at sikre optimale rammevilkår for udbygning af vedvarende energi på land og til havs, udrulning af fjernvarme, sikring af effektilstrækkeligheden og accelerere udbygningen af elnettet, ladeinfrastrukturen, brint- og PtX-infrastrukturen. For det andet skal NEKST understøtte konkrete VE-, fjernvarme-, elnet- og brint-/PtX-projekter. I den sammenhæng er det vigtigt, at de deltagende myndigheder i NEKST har beslutningskompetence. Dansk Erhverv opfordrer derfor til, at NEKST i højere grad også bliver et beslutningsorgan.

Fjernvarme er helt centralt i bestræbelserne på at reducere det danske gasforbrug. Men der er behov for modernisering af rammerne, hvis vi skal realisere det fulde potentiale for hurtig udrulning, økonomiske besparelser samt reel grøn varme. Forsyningstilsynet har i en analyse dokumenteret potentiale for effektivisering i fjernvarmesektoren på 2,2 mia. kr. Dansk Erhverv opfordrer regeringen til at arbejde for at realisere det potentiale hurtigst muligt.

### Indre energimarked

Dansk Erhverv understreger, at det er afgørende, at vi har velfungerende energimarkeder, hvis vi skal komme i mål med omstillingen af de europæiske økonomier.

Dansk Erhverv mener herunder, at det nuværende europæiske elmarked har tjent de europæiske virksomheder og forbrugere godt de sidste mange år. Markedet har sikret lave priser, høj forsyningssikkerhed, udbygning af vedvarende energi og prissignaler til reduktion af gasforbruget.

Derfor er Dansk Erhverv bekymret over udmeldingerne fra særligt visse sydeuropæiske lande, der opfordrer til uigennemtænkte hastereformer og en de facto afmontering af elmarkedet, som vi

kender det. Dansk Erhverv opfordrer EU-Kommissionen, regeringen, partierne og myndighederne til at stå vagt om det nuværende elmarkedsdesign og modarbejde afmonteringen af det frie og liberaliserede europæiske elmarked.

Dansk Erhverv mener, at en reform af elmarkedet kun bør ske efter grundige og gennemgribende konsekvensanalyser, så indgreb ikke medfører højere elpriser, forværrer forsyningssituationen, underminerer den grønne omstilling eller medfører store udgifter for medlemslandene.

Dansk Erhverv støtter op om udviklingen af tariffer, der giver incitament til forbrugsfleksibilitet, er omkostningsægte. Det er samtidig vigtigt, at tarifniveauerne holdes lavest muligt for at sikre det størst mulige incitament til forsat elektrificering af samfundet.

Et mere fleksibelt elforbrug kan medføre besparelser for forbrugerne, øge forsyningssikkerheden og understøtte en mere omkostningseffektiv udbygning af elnettet. Derfor bør den aftalte analyse om fremme af et fleksibilitetsmarked fra 'Aftale om grøn strøm og varme, juni 2022' udarbejdes hurtigst muligt. Udviklingen af en ny og mere dynamisk tarifstruktur vil også give forbrugerne et øget incitament til at forbrugsoptimere og derigennem understøtte den grønne omstilling med mere vedvarende energi.

### Transport

Frem mod 2030, bliver transportsektoren underlagt en lang række nye krav og afgifter. For vejgodstransporten gælder det bl.a. med den nye kilometerbaseret vejafgift, det nye kvotesystem for landtransport og bygninger, en revision af energibeskatningsdirektivet, grøn skattereform og et øget iblandings-/fortrængningskrav. Samtidig forventes prisen på eldrevne lastbiler forsat at være relativ høj.

Det skyldes primært indkøbsprisen for selve nulemissionskøretøjet. På trods af de mange førnævnte klimatiltag, forventes bestanden af nulemissionslastbiler derfor kun at være på godt 4,9% i 2030. Dansk Erhverv understreger derfor, at der er et presserende behov for, at få nulemissionslastbilerne ned i pris, hvis landtransporten skal nå i mål inden 2030. Det kan bl.a. være gennem en midlertidig og målrettet støtte til indkøb af nulemissionskøretøjer med afsæt i de europæiske særregler for statsstøtte til klimainitiativer.

### LULUCF

Dansk Erhverv er positiv over for en grøn progressiv linje fra EU-Kommissionen. Dansk Erhverv bakker derfor grundlæggende op om LULUCF-forordningen, som ønsker skærpelse af krav og indførelse af målsætninger til sektoren med henblik på at bidrage til EU 55% målsætning for CO<sub>2</sub> reduktion frem mod 2030. Dette skal bl.a. ske igennem at bremse CO<sub>2</sub>-emissioner udledt i forbindelse med arealudnyttelse af de biologiske økosystemer og igennem opbygning af kulstof i form af organisk materiale i jorden og derigennem fremme af biodiversitet.

## Biosolutions

Dansk Erhverv bemærker i den forbindelse, at den danske sektor for bioteknologiske klimaløsninger også kaldet "biosolutions" har potentialet til at accelerere den grønne omstilling i en lang række sektorer og dermed bidrage til at indfri regeringens klimamål. Biosolutions er et tværgående erhvervsområde, der blandt andet omfatter enzymer, proteiner, bakterier mv., som bruges i stor skala til at fremstille industrielle produkter, sunde fødevarer, foder, grøn energi og nye materialer. Med biosolutions kan vi bevæge os væk fra olie- og kemibaserede produktionsformer til mere bæredygtige og en mere cirkulær og klimavenlig produktion. Alene de bioteknologier, vi kender i dag, kan vi globalt reducere 4300 mio. ton CO<sub>2</sub> globalt frem mod 2030 ifølge en rapport fra Copenhagen Economics (2022). For at Danmark kan understøtte sektorens potentiale, opfordres regeringen til at samle og accelerere indsatsen gennem en national strategi for biosolutions.

Dansk Erhverv står naturligvis til rådighed, såfremt ovenstående input skal uddybes.

Med venlig hilsen,

**Esben Thietje Mortensen**

Fagchef for energi, Dansk Erhverv

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet  
Kristoffer A. Tychsen, [kraty@kefm.dk](mailto:kraty@kefm.dk)  
Natacha Gravergaard, [naegn@kefm.dk](mailto:naegn@kefm.dk)  
Thomas Dahl, [thoda@ens.dk](mailto:thoda@ens.dk)



**DANMARKS  
JÆGERFORBUND**

Danmarks Jægerforbund  
Molsvej 34  
8410 Rønde

Tlf. + 45 88 88 75 00

[post@jaegerne.dk](mailto:post@jaegerne.dk)

6. juni 2023

**Vedr.: Høring over udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan, j.nr. nr. 2022-123**

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har den 16. maj d.å. udsendt nærværende udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan i høring, og i denne forbindelse ønsker Danmarks Jægerforbund at give følgende bemærkninger:

Planlægningen i marine områder bør være baseret på en økosystemsbaseret tilgang, hvilke den vedtaget havplan desværre ikke er. Det er fortsat vigtigt at opdatere den faglig viden om sammenspillet mellem natur- og klimahensyn, særligt målrettet det faglige grundlag som miljøkonsekvensvurderinger for energianlæg udarbejdes på. Den opdatering bør altid foregå i samarbejde med forskningsinstitutioner, og bør prioriteres økonomiske højere i det politiske arbejde end det er tilfældet i dag.

Spørgsmål vedrørende høringssvaret eller ved behov for uddybende kommentarer, bedes rettet til vildt- og naturkonsulent Thomas Thoft Marcussen, Afdelingen for Rådgivning og Uddannelse. Telefon: 20 90 51 61. Mail: [ttm@jaegerne.dk](mailto:ttm@jaegerne.dk)

Venlig hilsen  
Danmarks Jægerforbund

Claus Lind Christensen  
Formand

Direkte tlf. + 45 27 80 28 55  
E-mail [clc@jaegerne.dk](mailto:clc@jaegerne.dk)



## Høringssvar til specialudvalgshøring vedr. ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan

6. juni 2023

Danske Rederier takker Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (KEFM) for muligheden for at bidrage med høringssvar til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan. Danske Rederier har indledningsvist to generelle bemærkninger og herefter tre konkrete bemærkninger.

### *Dansk erhverv og internationalt klimadiplomati*

Danske Rederier finder det vigtigt at påpege, at også dansk erhverv skal anerkendes for i høj grad at indtage en global førerrolle inden for den grønne omstilling, herunder også erhverv inden for skibsfarten. Som eksempel har Klimapartnerskabet for det Blå Danmark bl.a. sat mål om klimaneutralitet i 2050 uden brug af klimakompensation.

Danmarks nationale energi- og klimaplan adresserer samtidig et globalt klimaproblem og skal understøtte og afspejle international klimahandling. Derfor undrer det, at den danske indsats i den Internationale Maritime Organisation (IMO) ikke er beskrevet i planen. Danmark spiller, i kraft af Søfartsstyrelsens betydelige engagement, en aktiv rolle som drivkraft for den internationale klimaindsats indenfor skibsfart. Derfor opfordrer Danske Rederier til at fastholde og styrke internationalt klimadiplomati og udpege en egentlig klimaambassadør til IMO (jf. anbefalingerne fra Klimapartnerskabet for Det Blå Danmark).

Det internationale perspektiv er også nødvendigt fordi, den danske handelsflåde er en del af et globalt marked, hvor en global regulering er forudsætningen for lige konkurrencevilkår og samtidig for at undgå geografiske "klima-ly". Som 9. største søfartsnation har Danmark et ansvar og en mulighed for at løfte barren for internationale målsætninger og standarder gennem et aktivt dansk klimadiplomati.

### *Mål for skibsfarten*

I afsnit 2.2(iii) fremgår ingen mål for omstillingen i transportsektoren herunder skibsfarten. På trods af at størstedelen af skibsfartens udledninger ikke tæller i nationale klimamål, udgør den en betragtelig stor del af den samlede CO<sub>2</sub>-udledning, og bør dermed adresseres. Derfor undrer det, at målsætninger fra den Internationale Maritime Organisation (IMO) samt branchens egne målsætninger jf. Klimapartnerskabet for Det Blå Danmark ikke er beskrevet.



# Danske Rederier

IMO's regulering implementeres og håndhæves gennem Søfartsstyrelsen og i havne. Ved MEPC80 til sommer, skal det forhandles, om der forhåbentligvis skal indføres et mere ambitiøst klimamål om klimaneutralitet i 2050, som er i tråd med den danske rederibranches egen målsætning for 2050 for hele den danske handelsflåde. Herunder skal en række rammerne for virkemidler, såsom afgifter og brændstofstandarder, besluttes med henblik på at nå målene. Disse mål og virkemidler vil gøre sig gældende for dansk opererede skibe, både nationalt og internationalt.

## *Mål for udbygning af infrastruktur*

Af afsnit 2.4.2(iii) fremgår det, at der ikke er sat specifikke mål for udbygning af den nødvendige infrastruktur til brug for alternative brændstoffer bl.a. til skibe.

Danske Rederier opfordrer Regeringen til at fastsætte et sådan mål mhp. at understøtte investeringer fra både aftagere og producenter af brændstoffet.

## *Fastsættelse af anvendelseskrav for RFNBO*

Det fremgår af 2.1.2(ii), at der ikke er fastsat anvendelseskrav for RFNBO i Danmark, da Danmark afventer bl.a. FuelEU Maritime. Danske Rederier bemærker, at et sådan krav fremgår af FuelEU Maritime i den provisoriske aftale.

Med venlig hilsen

Aske Breining Nielsen  
Klimakonsulent

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet  
Att.: Kristoffer Arden Tychsen ([kraty@kefm.dk](mailto:kraty@kefm.dk)), Natacha Gravergaard  
([naegn@kefm.dk](mailto:naegn@kefm.dk)) og Thomas Dahl ([thoda@ens.dk](mailto:thoda@ens.dk))

06-06-2023

## Høringssvar til opdateret National energi- og klimaplan

Dansk Skovforening takker for muligheden for at kommentere på den opdaterede Nationale energi- og klimaplan. Planen er meget udførlig og giver et godt overblik over de danske initiativer og deres vurderede effekt på vores CO<sub>2</sub>-udledning og opfyldelsen af vores klimamål.

Dansk Skovforening vil indledningsvist gerne kommenterer på den danske regerings holdning til en kombineret landbrugs- og jordanvendelsessektor, som gengivet i:

Afsnit 1.2 "Oversigt over den nuværende politiske situation"

- (i) Det nationale energisystem og EU-energisystemet samt den politiske kontekst for den nationale plan

"[...]Som led heri har regeringen arbejdet for, at der sker en klimaregulering i landbruget gennem en særskilt landsektorsøjle for skove og jorde. Det lykkedes imidlertid ikke i forhandlingerne i Rådet at fastholde forslaget om at etablere en landsektor, da der ikke var tilstrækkelig opbakning hertil. Spørgsmålet om klimaregulering af landbruget, herunder etablering af en landsektor, forventes dog genbesøgt om nogle år, når EU-Kommissionen fremsætter forslag om årlige mål og forvaltningstiltag for perioden efter 2030.[...]"

Dansk Skovforening har forståelse for, at det er beregnet, at man ved at slå landbrug og arealanvendelsen sammen, kan sænke landbrugets reduktionsomkostninger. Vi mener dog ikke, at den fremgangsmåde er i overensstemmelse med princippet om, at forurener betaler.

Sammenlægning af landbrug og jordanvendelse (LULUCF) bør derfor ikke være noget Danmark støtter eller arbejder for – heller ikke når landsektoren genbesøges om nogle år. En kombineret landbrugs- og jordanvendelsessektor lægger op til off-settning af fødevarerproduktionens klimabelastning.

Det er efter Dansk Skovforenings opfattelse ikke den opgave landbruget står overfor. Landbruget står overfor opgaven med at gøre fødevarerproduktionen til en lav-emissions produktion. Det sikres bedst ved, at landbruget forbliver i sin egen sektor med sine egne reduktionsmål.

### Arealprioritering

I afsnittet om "Fit for 55"-pakkens betydning for dansk opfyldelse af 70 pct.-målet" (s. 8) omtales Danmarks politiske målsætning om, at 4-doble sol- og vindenergi frem mod 2030 for første gang og gentages flere gange siden.

Dansk Skovforening finder, at det ville styrke klima- og energiplanen, hvis den beskrev nogle af de arealprioriteringer, som en 4-dobling af landbaseret VE vil udløse.

Vi skal bruge flere arealer til VE, flere arealer til udtagning af lavbundsjord, flere arealer til skovrejsning, flere arealer til klimasikring og flere arealer til fortsat udvikling af byer og infrastruktur. Dertil ser det ud til, jf. EU's kommende naturgenopretningsforordningen, at der ligeledes skal afsættes væsentligt mere plads og areal til styrkelse af natur og biodiversitet. Den udfordring bør en sammenhængende klimaplan klarlægge.

### **Anvendelse af egne energiresourcer**

I Boks 1. på s. 20 står der:

Det er tvingende nødvendigt for både Danmark og for Europa at gøre sig hurtigt fri af fossile brændsler af sikkerhedspolitiske årsager – også af hensyn til priserne på el og opvarmning i danske husstande. Det er regeringens mål, at så mange husstande som muligt kommer væk fra individuelle gas- og oliefyr så hurtigt som muligt, hvilket vil bidrage til at sænke danskernes udgifter til energi i de kommende vintre.

Dansk Skovforening finder, at netop den dagsorden vedr. ”hurtig og sikker omstilling og udbygning af fjernvarmen”, bør få regeringen m.fl. til at overveje, hvor hurtigt de decentrale flis-fyrede fjernvarmeverker bør udfases. Flis-ressourcen er lokal, bæredygtig produceret, vedvarende, fleksible og forsyningssikker under alle vejrlig.

Regeringens planer om 250.000 ha skovrejsning frem mod 2023 vil kun gøre flis-ressourcen større. Efterspørgsel på dansk flis (udtyndingstræ, toppe mv.) til nye anvendelsesmuligheder ikke sandsynlig foreløbig.

Flis-biomasse fra danske skove er karakteriseret ved at:

- have en høj bark-andel (små dimensioner)
- være heterogen (mange træarter) samt
- have et stort opland (små skove).

Der er indtil videre ikke mange industrier, der kan håndtere den kombination af biomassens karakteristika profitabelt. Den decentral varmeproduktion på skovflis passer perfekt til skovbrugets plejebehov og likviditetsflow og til Danmarks varmebehov.

### **Biogas**

Danmark satser på biogas. Klima- og Energiplanen kunne bidrage til gennemsigtighed på biogasområdet ved at oplyse om fordelingen af biogas, der hidrører fra animalsk produktion og biogas, der hidrører fra biomasseaffald samt ved at oplyse om hvilke gasser, der hører med i kategorien ”grønne gasser”.

Dansk Skovforening finder, at det også på gasområdet vil være en styrke, hvis energiproduktionen gik på flere ben. Madspild skal reduceres og landbruget skal orientere sig mere mod planteproduktion.

En gasproduktion, der hviler på kombinerede biogas- og forgasningsanlæg, øger forsyningssikkerheden og giver som sidegevinst gødningskomponenter som kvælstof og fosfor m.fl. i separate gødningsfraktioner, hvilket er perfekt til optimering af planternes næringsstofbehov.



**Biomasse**

Klima- og energiplanen skelner konsekvent mellem hav-vind og land-vind. Dansk Skovforening finder, at det tilsvarende er vigtigt for kommunikationen, at der konsekvent skelnes mellem importeret biomasse og dansk biomasse både i grafer og tekst.

Det er vigtigt umiddelbart at kunne udlede af klima- og energiplanen, hvordan balancen mellem de to former for biomasse udvikler sig som følge af den førte energipolitik – ligesom, at det er vigtigt at være bevidst om, at vi har en indenlandsk træ-ressource, der kan understøtte vores strategiske autonomi på energiområdet.

Venlig hilsen

**Marie-Louise Bretner**  
Seniorkonsulent

[mlb@danskskovforening.dk](mailto:mlb@danskskovforening.dk)

Mobil: 2780 1469

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet  
Holmens Kanal 20  
1060 København K

**ATT.:** Kristoffer Arden Tychsen, Natacha Gravergaard, Thomas Dahl

**DATO:** 6. juni 2023

**PROJEKTNR.:** 4020

ts, lgs, mfe, jpl/HKA

## DANVA hørings svar: Udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan

De danske vandforsyninger og spildevandsselskaber, under ét vandsektoren, har en stigende betydning for realisering af Danmarks nationale energi- og klimaplan på en række områder. Dette beskrives i det følgende med henblik på, at det eventuelt kan komme til at fremgå tydeligere af planen, end det er tilfældet i det foreliggende udkast.

### **Vandsektoren er på vej mod energineutralitet og bidrager i stigende grad med fortrængning af forbrug af fossile brændsler**

Vandsektoren har en målsætning om at blive energineutral i 2030 og har igennem mange år bidraget med produktion af vedvarende energi.

Historisk set har renseanlæggene produceret vedvarende energi baseret på overskudsslam, som via rådnetanke har produceret biogas. Biogassen er brændt af i en gasmotor til grøn strøm og varme til internt brug samt salg til fjernvarmen. De seneste års store fokus på energi og sektorkobling har åbnet op for mange flere muligheder for at bidrage.

Eksempler:

- Øget opgradering af biogas til naturgaskvalitet til udfasning af russisk naturgas.
- Varmeproduktion med varmepumper. Det største potentiale er energien i det lunkne rensede spildevand i udløb fra renseanlæg. Her er energieffektiviteten høj og kilden stabil. Varmepumper kan også bruges på drikkevand ved mindre energi-behov med varmepumper på vandtårne og transmissionsledninger.
- Nye slamhåndteringsmetoder som pyrolyse af slam kan producere varme, og ved igangværende udvikling af HTL-teknologi kan der i fremtiden udvindes bioolie fra slammet.
- Vandsektoren kan således bidrage med klimaneutral energi til den grønne omstilling. Udover at være klimaneutral er vandsektorens bidrag også, som ovenstående viser, stabile energikilder, som kan fungere som buffer på de tidspunkter, hvor der ikke er tilstrækkelige mængder energi fra sol og vind.

### **PtX - vand er råstoffet til produktion af grøn brint**

PtX kommer til at spille en betydelig rolle i fremtidens energisystem. Her er der meget fokus på tilgængelighed af rigeligt strøm og mulighed for afsætning af produkterne men desværre ikke så meget fokus på selve råstoffet, som er vand. Tilgængelighed af tilstrækkeligt vand er desværre ofte ikke en afgørende faktor ved valg af lokation.

DANVA vil gerne prioritere vores drikkevandsressource til brug for drikkevandsproduktion og vil derfor anbefale anvendelse af andre vandkilder til brug for de større PtX-anlæg. Fx oprensning af rensed spildevand, hvor der ofte er en stor og stabil vandkilde ved de større

byer. Andre kilder kan være lukkede og evt. forurenede drikkevandskildeløfter, højtstående grundvand og drænvand eller afsaltning af havvand. Anvendelse af andre kilder spiller fint ind i ønsket om cirkulær økonomi og har samtidig mange miljøpositive effekter.

Desværre medfører den nuværende økonomiske regulering, at vandselskaberne får en ringere økonomi, når de påtager sig nye, vigtige samfundsopgaver herunder levering af vand til PtX. Årsagen er, at den økonomiske regulering ikke giver mulighed for, at vandselskaberne får dækket alle omkostninger, når de påtager sig nye opgaver. Udover at dette er u hensigtsmæssigt for både samfundet og for vandselskaberne, giver det også manglende incitament for vandselskaberne til at påtage sig sådanne opgaver.

### **Bidrag til balancering af elnettet**

Vi foreslår, at det følgende tilføjes under de fem fokusområder nævnt på side 67 under overskriften "1) Alle aktører skal være i stand til at bidrage til et fleksibelt elmarked,":

*Energistyrelsen vil i dialog med vandforsynings- og spildevandsselskaber (herefter benævnt vandsektoren) arbejde for, at vandsektorens sektorlovgivning justeres/udbygges med incitamenter for vandsektoren til at bidrage til balancering af elnettet. Formålet er at gøre det attraktivt for vandselskaberne at byde ind og deltage aktivt i balancering af elnettet. Herudover skal samarbejdet mellem vand- og elsektoren øges med henblik på øget koordinering og udveksling af information mellem de to sektorer. Dette kan muliggøre bedre udnyttelse af synergier, når det kommer til elfleksibilitet og vandbehandling.*

### **Klimatilpasning**

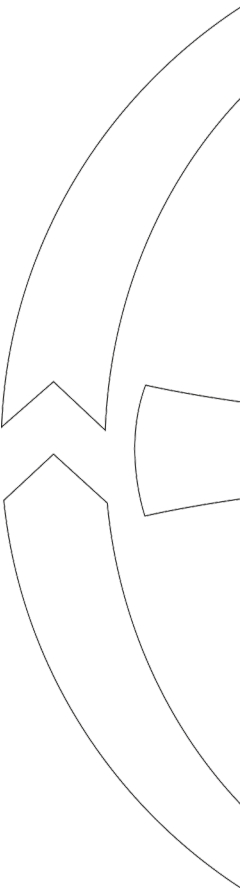
Vi bakker op om behovet for en national klimatilpasningsplan, som vi afventer i spænding.

Vi tilføjer, at der er et stort behov for nye love og regler på området. Det er vores indtryk, at vandselskabernes omfang af aktiviteter i forhold til klimatilpasning er hæmmet i et væsentligt omfang grundet både den nævnte, manglende omkostningsdækning i den økonomiske regulering og for omfattende dokumentationskrav og stor kompleksitet i de regler om vandselskabers klimatilpasninger, der trådte i kraft i 2021.

Med venlig hilsen



Carl-Emil Larsen  
DANVA



Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

([hoeringer@kefm.dk](mailto:hoeringer@kefm.dk)), Kristoffer Arden Tychsen ([kraty@kefm.dk](mailto:kraty@kefm.dk)), Natacha Gravergaard  
([naegn@kefm.dk](mailto:naegn@kefm.dk)) og Thomas Dahl ([thoda@ens.dk](mailto:thoda@ens.dk))

Dok. 251108

6. juni 2023

## Hørings svar vedr. udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan

Forbrugerrådet Tænk har modtaget specialudvalgshøring vedr. ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan. Forbrugerrådet Tænk har gennemgået høringsmaterialet og har følgende bemærkninger.

I forhold til Danmarks nationale energi- og klimaplan efterlyser Forbrugerrådet Tænk grundlæggende en større grad af effektiv og tidlig inddragelse af relevante interessenter samt etablering af et permanent klima- og energiforum, jf. forpligtelserne for interessentinddragelse i EU's Governanceforordning.

Danmarks nationale energi- og klimaplan giver et overblik over eksisterende og planlagte danske initiativer på klimaområdet. Klimaet er et højt prioriteret område for forbrugerne, og forbrugerne vil gerne ændre adfærd og bidrage til at nå klimamålene med deres daglige valg. I Forbrugerrådet mener vi, at det kræver rammer, regulering og håndhævelse, der stiller krav til design, produktion, salg og markedsføring og gør det klimavenlige valg let tilgængeligt og trygt, uanset hvilken forbruger vi er, eller hvor vi bor i landet.

Nedenfor følger vores konkrete bemærkninger.

### Rapport for virkninger af forbrug og behov for pejlemærke om det forbrugsbaserede klimaaftryk

Det fremgår af s. 19, at Klimarådet skal udarbejde en særskilt rapport om virkningerne af forbrug. Forbrugerrådet Tænk mener, at det er et positivt og vigtigt initiativ. Det er dog uklart, hvornår rapporten vil blive udarbejdet. Vi mener, at det er essentielt, at rapporten om virkningerne af det forbrugsbaserede klimaaftryk snarest muligt udarbejdes med henblik på efterfølgende fastsættelse af et pejlemærke for en reduktion af det forbrugsbaserede klimaaftryk. Skal Danmark arbejde på at blive et foregangsland på klimaområdet, er det ikke nok, at vi opfylder de mål for territoriale udledninger, som vi er forpligtet til af internationale aftaler. Forbrugerrådet Tænk mener, at vi må også tage hånd om de punkter, hvor vi ligger i den dårlige ende internationalt, og det gør Danmark blandt andet med hensyn til klimaaftrykket fra forbrug.

Et pejlemærke for reduktion af det forbrugsbaserede klimaaftryk er vigtigt for at sikre det nødvendige folkelige engagement i den grønne omstilling. Det gælder både, fordi de politiske beslutningstagere skal føle, at der er opbakning til fortsat fremdrift, og fordi folkeligt engagement er motoren i en lang række omstillingsprocesser også af erhvervslivet og dermed af de territoriale udledninger. Skal det folkelige engagement styrkes, skal forbrugerne kunne se, at deres bidrag tæller.

Forbrugerrådet Tænk mener, at klimaaftrykket bør tage højde for importerede produkter. Det er fx uigennemskueligt, når en importeret computer ikke belaster i det danske CO<sub>2</sub>-regnskab, før den sættes i forbrugerens stikkontakt i hjemmet. Tilsvarende skal det afspejles i udregningerne, om produkterne indgår i en lineær eller cirkulær økonomi. Der er stor forskel på klimabelastningen af at købe et nyt produkt, der tages i brug for senere at ende på genbrugsstationen eller i storskrald kontra at købe et brugt produkt, der

bruges i en periode, løbende repareres, får forlænget levetiden, skifter ejer og endeligt genanvendes. Det bør kunne afspejles i udregningerne af klimabelastningen, hvormed der skabes større incitament hos forbrugeren til at reducere sine udledninger den vej.

Af disse årsager opfordrer Forbrugerrådet Tænk kraftigt til, at Klimarådets rapport om virkningerne af forbrug og udarbejdelsen af pejlemærker for det forbrugsbaserede klimaaftryk fremskyndes hurtigst muligt.

### **Bedre forbrugerbeskyttelse og forbrugeroplysning inden for elområdet**

Siden liberaliseringen af elmarkedet har Danmark sigtet efter at have stærkt konkurrenceprægede detailmarkeder. Alle danske husstande har digitale elmålere, og fremtidige udviklinger inden for elsektoren forventes at skabe mere kompleksitet, hvorfor digitalisering også forventes at spille en vigtige rolle.

Det fremgår blandt andet på s. 71 af ajourføringen af Danmarks nationale energi- og klimaplan, at mål af særlig betydning for elsektoren er, at det skal blive lettere for forbrugerne at træffe beslutninger; de skal have nem adgang til deres data, så de kan skabe værdi på markedet; og kravene til forbrugerinformation skal målrettes, så forbrugerne ikke overbelastes. Alle forbrugere har adgang til deres brugsdata på timeniveau gennem en dedikeret hjemmeside tilknyttet DataHub'en, men forbrugerne har i dag ikke let adgang til deres forbrugsdata kombineret med prisdata.

Forbrugerrådet Tænk støtter tiltagene og det nuværende fokus herpå, men for at skabe et sundt og konkurrencepræget detailmarked for el, hvor forbrugerne udviser fleksibel forbrugsadfærd, mener vi, at det nødvendigt gå skridtet videre. Det indebærer også, at Forsyningstilsynet skærper kontrolindsatsen, og til enhver tid har de rette ressourcer, hjemler i lovgivningen og sanktionsmuligheder. Derudover har vi følgende konkrete bemærkninger og forslag.

### **Ny forbrugerprisportal skal sikre korrekt prissammenligning**

Forbrugerrådet Tænk foreslår, at forbrugerne tydeligt skal kunne forstå og sammenligne elselskabernes priser og produkter, og det skal være meget lettere at forstå sit elforbrug og elregning. Konkret foreslår vi, at prisportalen elpris.dk (som også nævnes på s. 142) underkastes gennemgribende ændringer, så elskaberne fremover indberetter de reelle konkurrenceparametre i form af spottillæg per kWh oveni markedsprisen på el, abonnementspris og alle øvrige gebyrer. I dag er det ikke muligt for forbrugerne at gennemskue priser og produkter grundet fejlagtig indberetning af selskaberne og utilstrækkeligt tilsyn fra Forsyningstilsynet. De nuværende prisberegninger giver ikke forbrugerne et reelt og korrekt overblik, hvilket svækker tilliden.

### **Priser skal fremgå tydeligt på elselskabernes egne hjemmesider**

Tilsvarende skal priser og tillæg tydeligt fremgå på selskaberne egne hjemmesider, og der skal føres kontrol heraf af Forsyningstilsynet. Det ser vi desværre fortsat eksempler på ikke er tilfældet, og det gør elmarkedet meget udfordrende at navigere i for forbrugerne og svækker konkurrencen.

### **Betegnelser for elprodukter, priser og gebyrer skal standardiseres**

Dertil mener Forbrugerrådet Tænk, at betegnelser for elprodukter, priser og gebyrer skal standardiseres, så forbrugerne ikke vildledes af, at elprodukter er navngives forskellige på tværs af selskaber. Produktnavne som "flex-el", "variabel el", "grøn el", "timebaseret el" mv. skaber forvirring om, hvordan elforbruget bliver afregnet og produktets klimaaftryk.

### **Elforbruget og elregningen skal være til at forstå**

Tilsvarende mener Forbrugerrådet Tænk, at forbrugernes elregninger skal forsimples. Regningerne skal indeholde de vigtigste nøgleoplysninger, herunder spottillæg per kWh, der muliggør reel sammenligning på tværs af elselskaberne. Derudover skal detaljerede forbrugs- og prisoplysninger på timeniveau fra DataHub'en være lettilgængelige for den gruppe af forbrugere, der gerne vil dykke ned i deres forbrug, for eksempel via elselskabernes selvbetjeningsløsninger. Hvis branchen ikke løser disse opgaver, kan de løses gennem en stramning af faktureringsbekendtgørelsen på elområdet.

### **Der skal være klare retningslinjer og bedre kontrol af elselskabernes markedsføring**

Endelig ser Forbrugerrådet Tænk store udfordringer inden for elselskabernes markedsføring. De seneste år har budt på mange eksempler på, at nogle elselskaber bruger vildledende, uetisk og aggressiv markedsføring, hvor forbrugere kommer i klemme. Forbrugerrådet Tænk foreslår, at Forbrugerombudsmanden i forhandling med branchen og andre interessenter skal vedtage et sæt retningslinjer for markedsføring af energiaftaler, hvor for eksempel skriftlig aftaleindgåelse bør være et krav. Det skal kombineres med en større og mere systematisk kontrolindsats fra Forsyningstilsynet og Forbrugerombudsmanden samt større sanktioner. Hvis de samme selskaber overtræder markedsføringsloven gentagende gange, skal Forsyningstilsynet kunne udelukke dem fra Energinets DataHub.

### **Bevilling til at oprette og drive elselskaber**

Ovenstående årsager er blandt andet medvirkende til, at Forbrugerrådet Tænk foreslår, at der indføres en bevillingsordning til at oprette og drive elselskaber. Elektricitet er et basalt forsyningsprodukt, som alle forbrugere skal have adgang til, og derfor skal lovgivningen sikre forbrugere trygge rammer. Vi har set eksempler på uhensigtsmæssig og systematisk adfærd blandt nogle selskaber for eksempel i form af meget aggressiv markedsføring, der sikrer en hurtig kundebase med videresalg af selskabet for øje, ligesom selskaber, der er i problemer, lukkes og åbnes igen under nye navne. Forbrugerrådet Tænk mener, at det er for let at oprette og drive et elselskab, og at der mangler kontrol med branchen og tilstrækkelige sanktionsmuligheder hos Forsyningstilsynet.

### **Bedre forbrugeroplysning og kortlægning af barrierer for energi- og klimarigtig adfærd**

Forbrugerrådet Tænk værdsætter, at Energistyrelsen driver en række informations- og rådgivningsindsatser til fremme af energirigtig adfærd og energirigtige løsninger hos private forbrugere, herunder særligt via SparEnergi.dk.

Forbrugerrådet Tænk mener, at der er behov for større indsigt i, hvilke barrierer der er hos forbrugere, når det kommer til at tilpasse og reducere energiforbruget. Derfor foreslår vi, at der gennemføres en grundig kortlægning af forbrugernes reelle viden og behov inden for energiområdet. Det indebærer en afklaring af, hvordan vi bedst kan opbygge den rette viden hos forbrugere i forhold til at blive endnu mere energibevindste og energieffektive til gavn for både privatøkonomi, den grønne omstilling og konkurrencen. Endelig skal det undersøges, hvor mange forbrugere der reelt kender til deres rettigheder som (energi)forbruger, når der er en konflikt med energiselskabet, eller energiregningen er svær at betale.

Ydermere mener Forbrugerrådet Tænk, at der er brug for en målrettet indsats til at sikre energibevidste forbrugere. De stigende energipriser har vist, at forbrugerne kan ændre deres energiadfærd. Tal fra Energistyrelsen viser, at danskernes el- og gasforbrug i andet halvår af 2022 er reduceret med henholdsvis 6 procent og 19 procent i forhold til normalforbruget. Denne udvikling skal vi gribe og holde fast i. Hvis vi skal lykkes med den grønne omstilling, kræver det fortsat adfærdsændringer i forhold til, hvordan vi forbruger energi – både til opvarmning, til transport og til de mange elektriske apparater, vi bruger dagligt. Her har forbrugerne et medansvar. Det handler for eksempel om at flytte energiforbruget ud af spidsbelastningsperioderne, energirenovering og energivenlige apparater mv. Det handler i det hele taget om, hvordan vi sænker vores energi(over)forbrug. Forbrugerrådet Tænk foreslår derfor, at der igangsættes en målrettet indsats, der skal give forbrugerne viden og handlekraft, så de er bevidste om energiområdets opbygning, og hvad de selv kan gøre for at ændre deres energiadfærd.

### **Energifattigdom og energiulighed**

Forbrugerrådet Tænk noterer sig, at der er iværksat en række tiltag, der skal modvirke energifattigdom og energiulighed. Energi- og inflationskrisen har ramt de økonomisk udsatte forbrugere uforholdsmæssigt hårdt. Det er desuden ikke alle forbrugere, der kan være fleksible i deres energiforbrug grundet for eksempel arbejds- eller boligforhold og dermed flytte en del af for eksempel elforbruget til de billigere nattetimer. For disse forbrugere betyder det i sidste ende en højere elregning, fordi de varierende nettariffer har gjort det dyrere at bruge el i "kogespidsen" mellem klokken 17 og 21. Desuden har forbrugere i lejeboliger ikke mulighed for energirenovering og oplever udfordringer med at forstå deres varmeregenskaber. Forbrugerrådet Tænk foreslår derfor, at Folketinget løbende har fokus på de forbrugere, der ikke har mulighed for at være fleksible og udnytte udsvingene i energipriserne. Dog bør eventuelle kompensationsordninger være midlertidige og begrænses til de mest udsatte og trængende forbrugere.

### **Ecodesignkrav til bæredygtige produkter**

I relation til Danmarks nationale energi- og klimaplan mener Forbrugerrådet Tænk, at ecodesignkrav til bæredygtige produkter udgør et vigtigt element i den grønne omstilling. Vi opfatter det som helt afgørende, både for forbrugerne og for at nedsætte ressource- og klimabelastningen, at der bliver gjort en indsats for, at vi får mere holdbare produkter, som er lette at reparere. Det er en forudsætning for, at forbrugerne kan bidrage positivt til den grønne omstilling, at de mest bæredygtige valg bliver de letteste valg for forbrugerne.

EU-Kommissionen kom sidste forår med forslag til ny forordning om ecodesign for bæredygtige produkter. Forbrugerrådet Tænk mener, at Danmark skal arbejde for at få forslaget vedtaget mindst som det ser ud, og meget gerne skærpet. I den forbindelse mener vi, at det er meget vigtigt, at der ikke blot bliver tale om enten en mærkningsordning eller informationskrav, men konkrete minimumskrav til produkterne. Det digitale produktpas er en rigtig god ide med store potentialer. Men det er vigtigt at det ikke opfattes som forbrugerinformation, da gennemsnitsforbrugeren næppe vil opsøge information her. Væsentlig forbrugerinformation, såsom reparationsvejledning, skal gives fysisk i forbindelse med selve produktet. Vi mener også, at der bør arbejdes for, at online markedspladser skal pålægges ansvar som forhandler.

I forhold til EU-Kommissionens direktivforslag om "Right to Repair" byder vi overordnet forslaget velkomment. Vi mener, at Danmark skal arbejde for følgende punkter:

- Reklamationsretten bør udvides fra to til seks år på varige forbrugsgoder.

- Vi vender os imod at forringe forbrugernes retsstilling i valget mellem reparation og ombytning inden for reklamationsretten. I stedet har vi en række andre forslag, der kan tilskynde til at reparation i højere grad vælges frem for ombytning.
- Forbrugeren bør sikres adgang til reservedele og opdateringer til en rimelig pris i en periode svarende til et produkts forventede levetid.
- Undersøgelgesgebyrer bør forbydes.
- Der bør indføres direkte producentansvar.
- Formodningsperioden – altså den periode, hvor en fejl i produktet antages at skyldes en mangel i købelovens forstand, med mindre den erhvervsdrivende kan sandsynliggøre det modsatte – bør svare til reklamationsrettens længde.
- Det er vigtigt at sikre sammenhængen mellem de forskellige direktiv- og forordningsforslag, der indgår i den samlede pakke, således at intet forhold vedr. materielle eller formelle krav tabes mellem to stole for enkelte produktgrupper.

På nationalt plan efterlyser vi:

- Fradrag på lønudgifter ved reparation af husholdningsprodukter med samme udformning som servicefradraget, dvs. et reparationsfradrag.
- Indførelse af et dansk reparationsindeks efter fransk forbillede, som kan være med til at præge EU's mulige kommende arbejde på området.

#### **Analyse af konkurrencen på detailmarkedet**

Energistyrelsen har i 2021 gennemført en analyse af konkurrencen på detailmarkedet (s. 143), herunder fokus på opdelingen mellem monopol- og konkurrenceprægede aktiviteter inden for de vertikalt integrerede selskaber.

Forbrugerrådet Tænk efterspørger, at der gennemføres en ny snarlig analyse af konkurrencesituationen på detailmarkedet set i lyset af den nuværende inflations- og energikrise. Det vil ydermere øge transparensen på detailmarkedet for el, hvis Energistyrelsen eller Forsyningstilsynet løbende offentliggør markedsandelene – fx halvårligt – for de mange elselskaber, som forbrugerne kan vælge imellem, og hvor høj den eksterne skifteprocent er. Disse data på aggregeret niveau bør være relativt lettilgængelige via Energinets DataHub. I den sammenhæng vil vi henvise til vores bemærkninger ovenfor om manglende transparens i priser og produkter på detailmarkedet for el, som i vores optik hæmmer konkurrencen og gør det udfordrende for forbrugerne at skifte elprodukter.

#### **Monopolaktiviteter inden for energiområdet skal helt udskilles fra andre aktiviteter**

Hvad angår tiltagene fra 2021 (s. 143) om at sikre klar adskillelse mellem netvirksomhedernes monopolaktiviteter og andre kommercielle aktiviteter samt en markedspris for køb af tjenester fra netvirksomhederne, har Forbrugerrådet Tænk følgende bemærkninger.

Vi støtter, at der er fokus på at adskille aktiviteterne, men vi mener, at der er behov for at gå skridtet videre. Forbrugerrådet Tænk foreslår, at Folketinget udskiller selskabernes monopolaktiviteter som drift af for eksempel elnet og gasnet fra andre aktiviteter. Konkret skal ejere af monopoliserede forsyningsnet for el og gas ikke samtidig også kunne drive konkurrenceudsatte aktiviteter, det vil sige for eksempel både handel med el, fibernet og ladestandere til elbiler. Tilsvarende lovændringer skal foretages for monopolaktiviteter inden for gas og fjernvarmeområdet. Disse krav vil skabe gennemsigtighed, fjerne muligheden for koncernforbundne aftaler og gøre monopolkontrollen enklere.



Dertil er der behov for større kontrol med monopolselskabernes drift fra Forsyningstilsynets side og en større åbenhed om elnetselskabernes overskud og drift.

### **Tidsdifferentierede tariffer**

Forbrugerrådet Tænk støtter indførelsen af de tidsdifferentierede nettariffer (s. 145), der er indført af en del elnetselskaber siden årsskiftet. Vi anerkender behovet for, at forbrugerne flytter dele af elforbruget, så investeringsbehovet i elnettet bliver mindre i fremtiden. Forbrugerne skal bidrage til den grønne omstilling med deres adfærd, men udbygningen af elnettet skal være omkostningseffektiv, da det er forbrugerne, der betaler til udbygningen heraf.

I den forbindelse har vi en række bemærkninger. Transparens og tillid er nødvendigt for at sikre forbrugerfleksibilitet på elområdet og realisere ønsket om, at forbrugerne med deres elforbrug reagerer på prissignaler fra elmarkedet. Generelt betyder de ændrede nettariffer også, at det bliver endnu sværere for forbrugerne at gennemskue, hvad prisen for strøm er hvornår. Det handler nu ikke kun om, hvad den rå elpris er på et bestemt tidspunkt af døgnet, men også hvad nettariffen er på det tidspunkt. I forvejen er elregningen meget svær at forstå for mange forbrugere. Med de stigende og varierende nettariffer i løbet af døgnet kommer der endnu mere, der kan gøre elregningen svær at forstå.

I Forbrugerrådet Tænk foreslår vi derfor, som nævnt ovenfor, at der skal være fokus på at gøre det mere gennemsigtigt og overskueligt for forbrugerne at forstå deres elregning og elforbrug. Det tror vi også vil være i elnetselskabernes og elhandelselskabernes interesse, så det bliver lettere for forbrugerne at forstå elområdet, som er komplekst for mange. Samtidig mener vi, at det er vigtigt at sørge for, at Forsyningstilsynet til enhver tid har de rette ressourcer, hjemler og sanktioner i lovgivningen til at føre kontrol med omkostningsægtheden af elnetselskabernes nettariffer.

Vi står meget gerne til rådighed i tilfælde af spørgsmål til vores høringssvar.

Venlig hilsen

**Karin Breck**  
Politisk chef

**Christian Sand**  
Forbrugerpolitisk rådgiver

---

**Til:** hoeringer@kefm.dk, kraty@kefm.dk, naegn@kefm.dk, thoda@ens.dk  
**Fra:** Morten Heick (mhe@stiesdal.com)  
**Titel:** Stiesdal A/S hørings svar: Udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan  
**Sendt:** 06-06-2023 22:27

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet,

Stiesdal SkyClean A/S takker for muligheden for at afgive svar specialudvalgshøringen vedr. ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan.

Vi har læst ajourføringen af Danmarks nationale energi- og klimaplan og har følgende kommentarer (understreget):

- \* Ift. Det Nationale Bioøkonomipanel (s.12) og afsnittet om CCUS (s.23): Det er nødvendigt at understrege at Danmark IKKE betragter pyrolyse som en biologisk proces, men en teknisk/industriel proces.
- \* Lagerkapacitet: De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) estimerer den samlede lagringskapacitet for en række identificerede saline akviferer til 12.000 Mt og mindst yderligere 10.000 Mt er estimeret: Hertil kommer at over 50pct af det danske areal i dag anvendes til landbrug. Dette areal er ekstremt velegnet til lagring af biokul, hvilket bør fremgå
- \* Tiltag for at fremskynde og forenkle tilladelsesprocesser (s.30). NEKST bør, ud over sol og vind, også have fokus på pyrolyse og udbringning af biokul på landbrugsjord.
- \* Vi mangler fokus på muligheder for at øge biomasseforsyningen som foreslået af Det Nationale Bioøkonomipanel.

Vi takker endnu engang for muligheden for at afgive hørings svar og ser frem til det fortsatte gode samarbejde i specialudvalget.

Med venlig hilsen,  
Morten Heick

Kind regards,  
Morten Heick

+45 42410202  
[mhe@stiesdal.com](mailto:mhe@stiesdal.com)

## Stiesdal

Nyrupsgade 37, 1. Floor, DK-1602 Copenhagen V, Denmark  
[Stiesdal.com](https://stiesdal.com) | [LinkedIn](#) | [Legal notice](#)

6. juni 2023

## Hørings svar til *udkast til ajourføring af Danmarks nationale energi- og klimaplan*

---

SYNERGI takker for muligheden for at afgive hørings svar og har følgende bemærkninger til høringsudkastet:

Governance-forordningens artikel 10 pålægger medlemsstaterne at sørge for, at offentligheden tidligt får reel lejlighed til at deltage i udarbejdelsen af udkastet til integreret national energi- og klimaplan (NECP). SYNERGI mener ikke, at der med nærværende høring er sikret reel og tidlig lejlighed for offentligheden til at bidrage til udarbejdelsen af NECP. SYNERGI opfordrer derfor til, at der i perioden frem mod udarbejdelse af den endelige NECP, som skal afleveres til EU-Kommissionen senest den 30. juni 2024, sikres en reel og inkluderende inddragelsesproces.

Dertil kommer, at de væsentligste afrapporteringslementer inden for dimensionen energieffektivitet, 2.2. (i), 1, 2 og 4, som i medfør af Governance-forordningen skal indgå i NECP, ikke er udarbejdet fyldestgørende. Det drejer sig om følgende:

**2.2. (i), 1:** Danmark skal angive sit bidrag i form af et absolut niveau for primærenergiforbruget og det endelige energiforbrug i 2020 og i form af et absolut niveau for primærenergiforbruget og det endelige energiforbrug i 2030 med en vejledende forløbskurve for dette bidrag fra og med 2021. Udkastet indeholder ikke dette, men henviser til, at der er opnået enighed om et omarbejdet energieffektiviseringsdirektiv. SYNERGI påpeger, at udkastet til NECP bør redegøre for disse bidrag i medfør af gældende energieffektiviseringsdirektiv.

**2.2. (i), 2:** Danmark skal redegøre for den kumulerede mængde energibesparelser i slutanvendelsen, der skal opnås i perioden 2021-2030. Udkastet indeholder ikke dette, men henviser til, at der er opnået enighed om et omarbejdet energieffektiviseringsdirektiv. SYNERGI påpeger, at udkastet til NECP bør redegøre for dette bidrag i medfør af det gældende energieffektiviseringsdirektiv.

**2.2. (i), 4:** Danmark skal redegøre for det samlede etageareal, der skal renoveres eller tilsvarende årlige energibesparelser, der skal opnås fra 2021 til 2030 i henhold til artikel 5 i energieffektiviseringsdirektivet. Udkastet indeholder ikke dette, men henviser til, at der er opnået enighed om et omarbejdet energieffektiviseringsdirektiv. SYNERGI påpeger, at udkastet til NECP bør redegøre for dette bidrag i medfør af gældende direktiver.

**2.2. (ii):** Det fremgår, at Danmark har fastsat vejledende delmål for reduktion af det faktiske nettovarmeforbrug per m<sup>2</sup> i 2030, men ikke for 2040 og 2050. SYNERGI opfordrer til, at der fastsættes delmål for 2040 og 2050.

SYNERGI finder, at energieffektivisering sammen med omlægning fra sort til grøn energi og elektrificering rummer svaret på, hvordan vi når i mål med den grønne omstilling på en omkostningseffektiv og ressourcebesparende måde, der værner om opbakningen til den grønne omstilling. Energieffektivisering i bred forstand er et greb, som spiller de øvrige, grønne teknologier bedre, og som understøtter den grønne omstilling. Samtidig kan effektiv anvendelse af ressourcer og energi styrke samfundet på flere måder: Ved øget produktivitet, bedre konkurrenceevne og billigere energi til forbrugerne.

Energieffektivisering er derfor et indsatsområde, som er nødvendig for den grønne omstilling, og som direkte og indirekte leverer en række goder til energisystemet til realiseringen af Danmarks klimamål og til samfundet bredt set. SYNERGI finder, at disse aspekter er underrepræsenteret i udkastet, og opfordrer til, at energieffektiviserings rolle som *enabler* i forhold til grøn omstilling og klima foldes i NECP'en.

**Med venlig hilsen**

SYNERGI's hørings svar vedr.  
udkast til ajourføring af Danmarks  
nationale energi- og klimaplan

**SYNERGI**

6. juni 2023

**Katrine Bjerre M. Eriksen**  
**Direktør, SYNERGI**

Mail: [kb@synergiorg.dk](mailto:kb@synergiorg.dk)

Adresse: Vesterbrogade 1C, 5. sal, København V

## **92-gruppens hørings svar til udkast til Danmarks ”opdaterede” Nationale Energi- og Klimaplan (NECP)**

6. juni 2023

Dette hørings svar er overordnet opdelt i to sektioner:

1. Det indholdsmæssige/klimamæssige
2. Det procesmæssige/manglende stakeholder inddragelse

92-gruppen vurderer, at Danmark på begge disse vigtige punkter entydigt har undladt at gennemføre foranstaltninger, som EU-lovgivningen kræver, og at Danmarks myndigheder med den ”opdaterede” NECP således p.t. overtræder EU-lovgivningen. Den endelige NECP skal være klar den 30. juni 2024. 92-gruppen opfordrer på det kraftigste regeringen til at udnytte de kommende tolv måneder til at rette op på disse alvorlige indholdsmæssige og inddragelsesmæssige mangler.

**92-gruppen – Forum for Bæredygtig udvikling er i denne sag tegnet af:**

**Care Danmark  
Danmarks Naturfredningsforening  
Dansk International Bosætningservice  
Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark  
Greenpeace  
Kvindernes U-landsudvalg  
Klimabevægelsen  
Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net  
Nyt Europa  
Oxfam Danmark  
Rådet for Bæredygtig Trafik  
Rådet for Grøn Omstilling  
Sex & Samfund  
U-landsforeningen Svalerne  
Vedvarende Energi  
Verdens Skove**

NECP-processen blev etableret med EU’s governance-forordningen, som blev fremsat i 2016 efter vedtagelsen af Parisaftalen i 2015. Forordningen kræver, ligesom Parisaftalen, at EU-landene indleverer Nationale Klima- og Energiplaner (NECP’er), der udtrykker landets energi og klimamæssige målsætninger og at disse nationale klimaplaner opdateres hvert femte år forud for, at EU på vegne af alle EU-landene, jf. Parisaftalen, hvert femte år skal indsende EU’s nye og skærpede klimaplan, Nationally Determined Contribution (NDC). Både for Parisaftalens NDC’er og for Governance-forordningens NECP’er gælder den vigtige ”no backsliding” betingelse. Dermed menes, at hver opdaterede NDC og hver opdaterede NECP skal være mere ambitiøs end den foregående.

### **Indhold**

1 - Det indholdsmæssige/klimamæssige indhold i NECP’en mangler: ..... 2

1a Opdatering er påkrævet, genbrug af 2019 NECP er ikke tilladt.....	2
1b Øget ambition i NECP-planerne er en del af at overholde Parisaftalen .....	3
1c Betydelig klimaindsats fra EU siden 2019 kræver, at nationale 2030-mål skærpes .....	3
1d Udkastet til dansk NECP skal indeholde scenarier med additionelle indsatser.....	5
1e 92-gruppens forslag til WAM-scenarier der bør indgå i Danmarks opdaterede NECP.....	6
2 Manglende stakeholder inddragelse og etablering af klima- og energialog .....	10
2a Lovstridig mangel på inddragelse af stakeholders.....	11
2b Regeringen har undladt at etablere det lovpligtige multilevel klima og energialog-forum .	12
2c Gennemførelse af stakeholder inddragelse forudsætter, at NECP'en kommer til at indeholde additionelle tiltag og skærpede målsætninger .....	13

## 1 - Det indholdsmæssige/klimamæssige indhold i NECP'en mangler:

### **Udkastet til opdateret dansk NECP er ikke opdateret og udgør ingen ambitionsøgning.**

Målsætningerne i Danmarks 2023 NECP er identisk med den NECP, som Danmark indleverede i 2019. Fire år senere, er det igen målet om 70% reduktion i 2030, der uændret udgør det centrale i Danmarks 2023 NECP.

#### 1a Opdatering er påkrævet, genbrug af 2019 NECP er ikke tilladt

[Governance forordningen](#) art. 14, stk. 1, gav oprindeligt medlemsstaterne to muligheder: Enten (1) indleverer de et udkast til en opdateret NECP 30. juni 2023; eller (2) må medlemslandet retfærdiggøre overfor EU-kommissionen, hvorfor en opdatering af den eksisterende NECP ikke skulle være nødvendig.

Mulighed to, hvor en medlemsstat kan forsøge at argumentere for blot at fastholde sin 2019 NECP, eksisterer ikke længere. Det skyldes, at der på EU-niveau er gennemført så meget klima- og energilovgivning og efter corona og energikrisen er givet så meget økonomisk støtte til klima- og energiinvesteringer til alle medlemsstater (MS), at ingen MS i 2023 med berettigelse kan hævde, at en opdatering er unødvendig.

[Kommissionens NECP-guideline](#) fastslår derfor, at alle MS skal opdatere deres NECP og øge ambitionen (Guideline øverst side 2, vores fremhævning):

*Member States **shall** update their national plans for 2021-2030 by June 2023 (draft plans) and June 2024 (final plans). Considering the significantly evolved policies and geopolitical circumstances in energy and climate since the preparation of the initial NECPs in 2019-2020, **the updates should focus on the need for more ambitious climate action**, a faster clean energy transition, and increased energy security. The updated NECPs should allow the EU to move towards a more resilient and sustainable Energy Union, including by rapidly reducing dependence on Russian fossil fuels, while leaving no one behind.*

92-gruppen opfordrer på det kraftigste regeringen til at følge NECP-vejledningen og indlevere en reelt opdateret NECP, der øger Danmarks ambition. Det gør det fremlagte udkast ikke.

### 1b Øget ambition i NECP-planerne er en del af at overholde Parisaftalen

At opdatering af Danmarks NECP også betyder, at ambitionen skal øges ift. Danmarks 2019 NECP, handler ikke blot om at overholde EU-lovgivning. Ambitionsøgning er dog klart påkrævet også af hensyn til at overholde EU-lovgivning.

Governance-forordningen art. 14, stk. 3: (vores fremhævning)

*In the update referred to in paragraph 2, each Member State **shall** modify its national objective, target or contribution with regard to any of the quantified Union objectives, targets or contributions set out in point (a)(1) of Article 4 in order to reflect an increased ambition as compared to that set out in its latest notified integrated national energy and climate plan. In the update referred to in paragraph 2, each **Member State shall** modify its national objective, target, or contribution with regard to any of the quantified Union objectives, targets or contributions set out in points (a)(2) and (b) of Article 4 only in order to reflect an equal or increased ambition as compared to that set out in its latest notified integrated national energy and climate plan.*<sup>1</sup>

Ambitionsøgningen i NECP'erne handler dog grundlæggende om at overholde Parisaftalen. Kun hvis summen af alle medlemslandes NECP'er (som skal være endeligt klar i juni 2024) udviser tilstrækkeligt ambition ift. NECP'erne fra 2019, bliver det muligt for EU i 2025 at indlevere en samlet EU klimaplan (Nationally Determined Contribution) til FN, der udviser den øgede klimahandling, som EU er forpligtet til under Parisaftalen.

Parisaftalen art. 4, stk. 3: *Each Party's successive nationally determined contribution will **represent a progression** beyond the Party's then current nationally determined contribution and **reflect its highest possible ambition**...*

### 1c Betydelig klimaindsats fra EU siden 2019 kræver, at nationale 2030-mål skærpes

EU kan naturligvis kun øge sin samlede ambition, hvis medlemsstaterne øger ambitionen i deres NECP'er. Men samtidigt har EU efter 2019 gennemført en lang række nye politikker<sup>2</sup>,

---

<sup>1</sup> NB: muligheden "...reflect equal...ambition...", altså at indlevere en "opdateret" NECP, der ikke øger ambitionen, var en mulighed, da forordningen blev vedtaget i 2018, men som forklaret herover betyder den nye NECP-guidance, at den mulighed ikke længere eksisterer. MS skal aflevere en opdateret NECP, der udviser ambitionsøgning ift. det pågældende lands hidtidige klimaplaner.

<sup>2</sup> Der henvises her til to typer EU-politikker:

1) **EU-Klimapolitikker:** EU har siden 2019 NECP'erne gennemført en række nye klimapolitikker (navnlig FitFor55-pakken, herunder f.eks. skærpede emissionskrav til biler m.m.), som vil betyde, at medlemsstaterne inden 2030 vil opleve store yderligere reduktioner i deres nationale CO2-regnskaber ift. de 2030-reduktioner, som de forventede selv at kunne levere i 2019-NECP'en.

som betyder, at medlemsstaterne i kraft af EU's indsats vil opnå øgede reduktioner i 2030 ift. hvad de kunne forudse i deres 2019-NECP-planer. Der er således nu en risiko for, at de ekstra reduktioner, som den øgede klimaindsats på EU-niveau giver de enkelte MS, vil blive sat over styr, hvis MS blot fastholder sine 2030-mål fra 2019-NECP'erne. Hvis et medlemsland blot fastholder sit 2030-mål fra 2019 NECP'en, vil det reelt betyde at landet kører frihjul eller endda reducerer sin nationale klimaindsats svarende til de ekstra reduktioner, som EU-indsatsen har resulteret i. Det er også for at undgå den situation, at NECP-opdateringen nødvendigvis skal betyde skærpede mål.

DK's "opdaterede" NECP skærper ikke Danmarks 2030-mål og redegør kun meget ufuldstændigt (s8), for de reduktioner FitFor55 pakken bidrager med til at reducere Danmarks 2030 udslip.

Endnu mere ufuldstændig er redegørelsen for hvilke additionelle 2030-reduktioner, der blev muliggjort for de 11,6 mia. kr., som Danmark modtog fra EU som coronagenopretningsstøtte i 2021/22 og de 1,5 mia. kr. Danmark modtog som energikrisestøtte under REpowerEU. Danmark hævder at have brugt 8,3 mia. kr. (hele energikrisestøttens 1,5 mia. kr. og 59% af genopretningsstøtten dvs. 6,8 mia. kr.) på klimatiltag. Intet sted beregner NECP-udkastet, hvilke additionelle 2030-reduktioner Danmark vil opnå som følge af de klimatiltag, som EU-støtten på i alt 8,3 mia. kr. har muliggjort. Det fremgår ellers tydeligt af Kommissionens NECP-guidance, at Kommissionen forventer, at de additionelle klimaindsatser, som EU's krisestøtte har muliggjort, opgøres i kvantitative reduktioner og matches med tilsvarende skærpede nationale målsætninger i de opdaterede NECP'er.

NECP-vejledningen, punkt 3.4.1 (s17-18, vores fremhævning):

***It is important that Member States fully reflect the energy and climate investments and reforms of the national recovery and resilience plans (RRPs) in the updated NECPs and build on them to achieve their updated 2030 targets, objectives and commitments.*** *In quantitative terms, the Recovery and Resilience Facility (RRF) provides the largest new funding source for energy and climate policy. Up to August 2026 ( 80), the RRFs will continue to drive Member States' energy and climate reform and investment agendas to different degrees. The RRFs were prepared to contribute to the NECPs' objectives, targets and contributions, in view of the increased ambition for 2030 and 2050.* *Under the REPowerEU plan, Member States should reflect additional policies and measures in their RRFs by including a specific REPowerEU chapter.*

***To ensure transparency and consistency, the Commission invites Member States to clearly describe the role of the RRFs, including the REPowerEU chapters, in***

---

2) **EU-Finansiering:** EU har indført grønne(re) krav til hvordan medlemsstaterne må bruge de penge de modtager fra EU-budgettet (strukturfonde, landbrugsstøtte, mm). De ekstraordinære hjælpepakker pga. pandemien (RRP) og energikrisen (REpowerEU) har desuden øget den finansielle støtte fra EU til medlemslandene. Fordi EU-hjælpepakkerne ligeledes havde grønne betingelser, er resultatet af hjælpepakkerne, at medlemsstaterne har kunnet fremrykke deres grønne omstilling, og således vil opnå CO2-reduktioner, som de ikke kunne have forventet i deres 2019 NECP.



*implementing the updated NECPs. To this end, the updated national plans should provide quantitative information with respect to the contribution of the RRP measures to the updated climate and energy objectives and targets, also in terms of financing...*

Danmark modtog et relativt lavt støttebeløb ift. de andre EU-lande. Det er derfor entydigt i Danmarks interesse, at de additionelle reduktioner, som støtten medfører, opgøres og matches med tilsvarende, skærpede nationale mål i medlemslandene. Danmark bør også af denne grund gøre, hvad Kommissionen inviterer alle medlemslandene til at gøre.

#### 1d Udkastet til dansk NECP skal indeholde scenarier med additionelle indsats

Både NECP-vejledningen og governance-forordningen omtaler konsekvent "scenarios" i flertal. Det er således klart, at den opdaterede NECP skal indeholde andre scenarier end blot klimafremskrivningen. Danmarks udkast til NECP indeholder kun et scenarie, nemlig klimafremskrivningen. Klimafremskrivningen skal absolut indgå i NECP'en. Dels fordi det er et EU-lovkrav og dels fordi fremskrivningen udgør det grundscenarie, som resten af den opdaterede NECP-plan skal bygge på. Problemet med udkastet til "opdateret" dansk NECP er, at intet er bygget ovenpå. NECP'en er kun klimafremskrivningen.

Klimafremskrivningen er som bekendt et frozen policy scenario, hvad NECP kalder WEM-scenariet (With Existing Measures). KF23 beskriver Danmarks udslip frem til 2035, under den stærkt urealistiske antagelse, at Danmark sætter alt yderligere klimapolitik på pause indtil 2035. Klimafremskrivningen beskriver således en fremtid, som alle med absolut sikkerhed allerede ved ikke bliver fremtiden. Der vil uden nogen tvivl komme nye klimatiltag. Klimafremskrivningen er ikke, og skal ikke være, en plan for Danmarks klimainsats frem til 2030. Et frozen policy scenario/WEM-scenariet/klimafremskrivningen kan derfor per definition ikke udtrykke Danmarks ambition. Ambition udtrykkes derimod med WAM-scenarier (With Additional Measures).

I Danmarks 2019 NECP var det centrale additionelle-scenarie det dengang nye mål om 70% reduktion i 2030. Til sammenligning forudsagde WEM-scenariet fra 2019 (dvs. [Basisfremskrivning 2019](#)), at Danmark med sine eksisterende politikker kun stod til at have reduceret med 46% i 2030. En dansk 2019-NECP, der kun havde indeholdt WEM (=fremskrivningen), ville således næppe have givet Danmark ry som foregangsland og ville formentligt have forhindret, at EU (i december 2020) kunne hæve sit samlede 2030 reduktionsmål fra 40% til 55%.

Det er således i kraft af WAM-scenarierne, at NECP'erne udviser ambition. Det er af samme grund et EU-lovkrav, at NECP'erne skal indeholde både WEM og WAM-scenarier.

Det nye danske udkast til "opdateret" NECP indeholder ingen WAM-scenarier og udviser derfor heller ingen ambition. Udfærdigelsen af WAM-scenarier undgås ved at citere forordningens forklaring af additionelle tiltag, som:

*"...muligheder, der er under diskussion, og som har en realistisk chance for at blive vedtaget og implementeret efter datoen for indsendelse af den integrerede nationale energi- og klimaplan..."* (NECP-udkastet, s. 201)

Det tages derefter, uden forklaring, som et uomtvisteligt faktum, at der i Danmark slet ikke eksisterer diskussioner om klimatiltag, der har en realistisk chance for at blive vedtaget. Derefter er logikken uangribelig. Hvis der slet ikke eksisterer nogen additionelle tiltag, kan NECP'en jo heller ikke foretage nogen analyse af WAM-scenarier. Hele det afsnit, der skulle have indeholdt alle Danmarks WAM-scenarier, som skulle vise hvordan Danmarks ambition løfter sig over fremskrivningens frosne månelandskab, bliver derfor overstået på under en side (NECP-udkastet, s. 201). Udkastet til dansk NECP indeholder ingen scenarier, der analyserer additionelle tiltag.

Man kan herfra få indtryk af, at det er valgfrit, om NECP'en skal indeholde scenarier med additionelle tiltag. Det modsatte fremgår dog meget klart og endda i direkte forlængelse af den forklaring af additionelle tiltag, som NECP-udkastet citerer. Fortsættelsen fastslår tydeligt, at NECP'en skal indeholde ikke blot WEM-scenariet, men også WAM-scenarier:

*Planned policies and measures are options under discussion and having a realistic chance of being adopted and implemented after the date of submission of the national plan. The resulting projections under section 5.1.i shall therefore include not only implemented and adopted policies and measures (projections with existing policies and measures), but also planned policies and measures*  
(Governance-forordningen Annex1, part 1, section 5, fodnote 1, vores fremhævning)

Ambitionsøgning ift. 2019 NECP'en er en forudsætningen for NECP-opdateringen. At regeringen i stedet fremlægger en NECP, der kun indeholder frozen policy scenariet (WEM) og undlader at fremlægge scenarier med additionelle tiltag (WAM), er i strid både med Parisaftalens ånd og med governance-forordningens ord.

Governance-forordningen art. 14, stk. 3:

*In the update referred to in paragraph 2, each Member State shall modify its national objective, target or contribution with regard to any of the quantified Union objectives, targets or contributions set out in point (a)(1) of Article 4 in order to reflect an increased ambition as compared to that set out in its latest notified integrated national energy and climate plan. In the update referred to in paragraph 2, each Member State shall modify its national objective, target, or contribution with regard to any of the quantified Union objectives, targets or contributions set out in points (a)(2) and (b) of Article 4 only in order to reflect an equal or increased ambition as compared to that set out in its latest notified integrated national energy and climate plan<sup>3</sup>.*

1e 92-gruppens forslag til WAM-scenarier der bør indgå i Danmarks opdaterede NECP Under de ret milde betingelser, at de additionelle klimatiltag, der skal indgå i den opdaterede NECP, både skal være under diskussion og have realistisk chance for også en dag at blive vedtaget (ifølge Governance-forordningen Annex1, part 1, section 5, fodnote 1). Og

---

<sup>3</sup> NB: muligheden "...reflect equal...ambition...", altså at indlevere en "opdateret" NECP, der ikke øger ambitionen, var en mulighed da forordningen blev vedtaget i 2018, men som forklaret i punkt 1a herover betyder den nye NECP-guidance, at den mulighed ikke længere eksisterer. MS skal aflevere en opdateret NECP der udviser ambitionsøgning ift. det pågældende lands hidtidige klimaplaner.

desuden (ifølge 92-gruppens eget ønske) også helst skal vedtages inden, eller relativt kort efter, at den endelige opdaterede NECP er indleveret (30. juni 2024), har 92-gruppen umiddelbart følgende seks forslag til WAM-scenarier, der bør indgå og analyseres i den opdaterede NECP.

*WAM1: Videnskabeligt fastsat 2030-mål på 80% reduktion:*

Forordningens betingelser til additionelle tiltag, om både at være under diskussion og have chance for at blive vedtaget, er tydeligvis opfyldt mht. skærpelse af Danmarks 2030-mål:

- Det fremgik allerede af [S-regeringens klimaprogram fra september 2022](#), at de eksisterende klimamål (herunder 2030-målet) ville blive genbesøgt i 2023.
- Under valget erklærede både Mette Frederiksen (S) og Jacob Ellemann-Jensen (V) sig åbne for at skærpe 2030 målet<sup>4</sup>.
- Det fremgår af SMV-regeringsgrundlaget at regeringen vil "...vurdere om reduktionsmålet for 2030 skal opjusteres yderligere".

Præcis hvor stor en øgning af 2030-målet NECP'en skal analysere på, er mere uklart. For at være helt sikker på forankring i folketinget bør der her tages udgangspunkt i klimaloven. I klimaloven står der i §1, stk. 1 i forlængelse af klimalovens 70% mål, at målet er sat "...med Parisaftalens målsætning om at begrænse den globale temperaturstigning til 1,5 grader for øje". Det var ud fra denne 1,5 graders målsætning, at 70% målet i sin tid blev udregnet. Målet om 70% reduktion i 2030 blev udregnet ud fra Danmarks andel af det i 2018 globalt tilbageværende 1,5 graders carbon-budget. Man kan derfor med udgangspunkt i klimalovens §1, stk. 1 gå ud fra, at et skærpet dansk 2030-mål ligeledes vil tage udgangspunkt i en videnskabelig beregning, baseret på det i 2022 tilbageværende 1,5 graders carbon budget. [Greenpeace har foretaget en sådan 2022 carbon-budget beregning](#). Den viser, at Danmarks 2030-mål bør skærpes til 80%.

Et WAM-scenarie, der bør indgå i Danmarks opdaterede NECP, er således, at 2030 målet skærpes til, hvad en carbon budget beregning, baseret på IPCC's seneste videnskabeligt fastsatte 1,5 grader scenarie, kræver. Hvilket svarer til ca. 80% reduktion i 2030.

*WAM2: Danmark vælger at være på forkant med det carbon budget EU (jf. EU klimalov) fremlægger til maj 2024*

Argumenterne for at emnet er til diskussion og at det har chance for at blive vedtaget er de samme som i WAM1, men derudover at det med EU's klimalov art. 4, stk. 4 besluttes, at EU-kommissionen i forbindelse med at fremsætte sit forslag til EU's nye NDC samtidigt

---

<sup>4</sup> <https://www.information.dk/moti/2022/10/mette-frederiksen-giver-stoettepartierne-stor-del-aeren-groenne-omstilling-stadig-bred-regering>

<https://www.altinget.dk/klima/artikel/i-valgkampens-slutspurt-socialdemokratiet-og-venstre-aabner-for-at-haevemaal-i-klimaloven>

<https://nyheder.tv2.dk/video/dXJuOnR2MjpicjXM6YnJpZ2h0Y292ZTp2aWRlbnZ0MzE0NTc0NTExMTEy>

fremlægger et indikativ carbon budget frem til 2050. Det forventes, at EU-kommissionen vil fremsætte sit forslag til ny NDC og altså også fremlægge carbon-budgettet i maj 2024.

EU's carbon budget vil formentligt nå cirka samme resultat som i WAM1, altså at Danmarks vil skulle skærpe sit 2030 mål til mindst 80% reduktion og at Danmark vil skulle nå nettonul inden 2040.

Resultatet vil blive det samme ift. de reduktioner Danmark skal levere. Dog vil det have en betydelig prestige fordel for Danmark, hvis regeringen selv, via sin NECP-opdatering, vælger at øge sit 2030 mål til 80%, hvorimod intet godt opnås, hvis vi venter, til efter EU's carbon-budget er fremlagt og DK bliver pålagt at reducere med 80% (eller 85%) i 2030.

#### *WAM3: Som minimum vurdere hvad et EU-mål på 65% i 2030 vil kræve fra DK*

Danmark indleverede sin første NECP i december 2019. Siden oktober 2020 har [Danmark støttet, at EU burde øge sit 2030 mål fra 40% til 65%](#). EU endte med i december 2020 kun at øge sit 2030-mål til 55%. Det er dog bestemt ikke utænkeligt, at EU igen øger sin 2030-målsætning. Med aftalen om LULUCF-forordningen i november 2022, blev EU's 2030-mål de facto skærpet fra 55% til 57%. I 2025 skal EU, baseret på det indikative carbon budget, fastsætte sit 2040-mål. Der eksisterer således både en diskussion om skærpelse af EU's 2030-mål og der er gode chancer for, at det sker kort efter NECP'erne er afleveret.

Som fortaler for, at EU samlet reducerer med mindst 65% 2030, vil det være fornuftigt, at Danmarks opdaterede NECP indeholder et WAM-scenarie, der som minimum skærper Danmarks 2030-mål til det niveau, der vil blive Danmarks forventelige andel, når EU skærper sit 2030-mål til 65%. Så vi dermed også i handling understøtter, at EU får mulighed for at skærpe sit 2030-mål til 65%. (WAM-scenariet må udregne DK's andel jf. hvordan EU hidtil har "byrdefordelt" klimainsatsen mellem medlemslande).

#### *WAM4: Danmark bakker op om FN generalsekretær Guterres' "accelerating net zero" dagsorden ved at fremrykke sit nettonul år til senest 2040*

Ved lanceringen af IPCC's AR6 syntese rapport i marts 2023, reagerede FN generalsekretær med at oversætte den tunge videnskab til et mere overskueligt opråb [om at accelerere nettonul](#). Konkret er opfordringen fra IPCC i Guterres udlægning, at alle ilande skal nå nettonul i 2040 og alle ulande skal nå nettonul i 2050. Det er både en rigtig og nødvendig opfordring.

Få måneder før, i december 2022, havde den nye SMV-regering i sit regeringsgrundlag fastlagt, at regeringen ønsker at fremrykke Danmarks mål om klimaneutralitet til 2045. Regeringsgrundlaget går kun halvvejs i forhold til Guterres opfordring (i december 2022 havde SMV-regeringen jo heller ikke endnu, haft mulighed for at læse IPCC's syntese rapport fra marts 2023), men beslutningen i regeringsgrundlaget viser i hvert fald, at der både eksisterer en diskussion om at fremrykke Danmarks nettonul år og at der er chance for at det snart sker.

Det WAM-scenarie, der bør indgå i Danmarks opdaterede NECP, bør være at fremrykke netto nul til senest 2040 (ikke 2045). Dels vil Danmark som klima-frontrunner finde det unaturligt ikke at bakke op om Guterres i hans forsøg på at fremrykke netto nul til 2040 og 2050 for hhv. ilande og ulande. Dels ligger det i udmeldingen fra Guterres, at hele EU skal nå netto nul i 2040. Hvis det skal ske, må det forventes, at Danmark som foregangsland og jf. EU's byrdefordelingsberegninger vil skulle nå netto nul nogle år tidligere. Dels resulterer carbon-budgetberegningerne nævnt i WAM1 og WAM2 den samme konklusion som Guterres, at Danmark for at holde sig på et 1,5 graders carbon budget skal være klimaneutral ca. år 2040. Konsekvensen af at fremrykke Danmarks netto nul år til 2040 vil formentligt være, at også 2030 målet skal skærpes. Begge dele bør fremgå af Danmarks opdaterede NECP.

#### *WAM5: Etablér sektorspecifikke reduktionsmål for alle sektorer*

Danmark havde i 2019 kun det overordnede reduktionsmål på 70% i 2030. Med [aftalen om grøn omstilling af landbruget](#) i oktober 2021, har landbrugssektoren nu også fået et bindende reduktionsmål på 55-65% reduktion ift. 1990. Det mangler dog fortsat, at resten af det overordnede 2030-mål omsættes til indikative reduktionsmål for de øvrige sektorer.

92-gruppen har tidligere advaret imod den uhensigtsmæssige stoleleg, der er opstået mellem forskellige sektorer, fordi de ikke har egne reduktionsmål. Dette forår er det transportsektoren, der gør sig bemærket, men der er flere andre sektorer, der fortsat lader til at tro, at de er fritaget fra den grønne omstilling. Indtil nu har el og varmesektoren leveret størstedelen af Danmarks reduktioner, mens landbrug og transport ikke har bidraget. Det vil ikke fortsat være muligt, simpelthen fordi el- og varmesektoren snart er i nul. Sektormål vil også give vished, som kan hjælpe sektorerne med at træffe investeringsbeslutninger, der tilvælger de langsigtet rigtige teknologier og forkaster de kortsigtede løsninger. [Se videre i punkt 3 i dette høringssvar.](#)

Opdateringen af NECP'en er en god anledning til endelig at få indført indikative reduktionsmål for de enkelte sektorer. Hensigten må være, at summen af de reduktioner sektormålene resulterer i, fuldt indfrier de mål, der gælder for Danmark som helhed.

Sektormålene bør indgå i NECP'en som WAM-scenarier. Det må formodes, at de øvrige sektormål, ligesom målet i landbrugsaftalen, fastsættes før der er vedtaget tiltag (både stokke og gulerrødder) til at opnå hele den reduktion sektormålene kræver. Netop af denne grund kan reduktionsmålet for landbruget ikke indregnes i KF23 eller i det WEM-scenarie, der udgør udkastet til NECP. Det er absolut hensigtsmæssigt, at KF ikke indregner de ikke-implementerede reduktioner for reduktionsmålet for landbruget<sup>5</sup>. Alle sektor-målene kan dog med fordel indgå i NECP'ens WAM-scenarier.

---

<sup>5</sup> Sektormålet for landbrug og regeringens/folketingets hensigt om at indføre CO<sub>2</sub>-afgift for landbruget indgår ikke i NECP'ens scenarie, men både sektormålet og hensigten om CO<sub>2</sub>-afgiften er nævnt i NECP-udkastet, f.eks.:

(s. 9): Danmark ventes at opfylde forpligtelserne i perioden 2021-2025. For perioden 2026-2029 vurderes forslaget imidlertid at medføre en akkumuleret reduktionsmanko på ca. 8 mio. ton CO<sub>2</sub>e for perioden 2026-

Der er fra governance-forordningens art. 4 en stærk opfordring (indeholder både "shall" og "where applicable") til medlemslandene om at inkludere sektorspecifikke reduktionsmål i deres opdaterede NECP.

Article 4 National objectives, targets and contributions for the five dimensions of the Energy Union Each Member State shall set out in its integrated national energy and climate plan the following main objectives, targets and contributions, as specified in point 2 of section A of Annex I:

(a) as regards the dimension 'Decarbonisation':

...

(iii) where applicable to meet the objectives and targets of the Energy Union and the long-term Union greenhouse gas emissions commitments consistent with the Paris Agreement, other objectives and targets, including sector targets and adaptation goals.

*WAM6: Plan til at indhente de ca. 25,2 MT akkumulerede reduktioner, som Danmark frem til 2030 samlet vil komme bagud ift. vores EU-forpligtelser - uden at gøre brug af fleksibilitetsmekanismerne, køb af kreditter eller kvoteannulering*

EU-forpligtelserne er en bunden opgave. Det kan således tages for givet, at opgaven både vil blive diskuteret og har chance for at blive vedtaget.

[Klimarådets 2023 statusrapport](#) konkluderer, at Danmark frem til 2030 vil opbygge et akkumuleret reduktionsbehov på ca. 15,7 MT i ikke-kvotesektoren og på ca. 9,5 MT i LULUCF-sektoren. Danmark er tvunget til at finde en løsning for denne manko på i alt 25,2 MT CO<sub>2</sub>. Mankoen skyldes primært, at landbruget og transporten, ikke har matchet det øvrige samfunds reduktionstakt. I årtier har hverken landbruget eller transportsektoren bidraget med reduktioner. En løsning hvor landbrugets og transportsektorens manko indhentes ved at gøre brug af fleksibilitetsmekanismer, køb af kreditter i udlandet eller kvoteannulering løser ikke det grundlæggende problem; at enkelte sektorer kører frihjul. NECP'en skal fremvise Danmarks langsigtede plan. Danmarks langsigtede plan kan ikke være at de to mest forurenende sektorer ikke bidrager. WAM-scenariet bør derfor være, at den 25 MT manko, der uden additionelle tiltag vil blive akkumuleret frem til 2030, bliver håndteret ved at indføre additionelle tiltag overfor de sektorer, der ellers bliver årsag til mankoen.

---

## 2 Manglende stakeholder inddragelse og etablering af klima- og energidialog

EU's system med jævnligt at kræve at medlemslandene skærper deres nationale energi- og klimaplaner (NECP'er) er vigtigt. Under Parisaftalen skal EU hvert femte år indlevere ny og skærpet klimaplan (NDC) til FN, men da EU's samlede klimainsats jo i høj grad består af summen af den indsats, der gøres i medlemslandene, er forudsætningen for, at EU kan

---

2029 og ca. 9,7 mio. ton CO<sub>2</sub> for hele perioden 2026-2030. Mankoen kan reduceres gennem realiseringen af Landbrugsaftalens 55-65 pct. målsætning.

(s. 21): Regeringen vil fremlægge et forslag til klimaafgift på landbruget, når Ekspertgruppen for en Grøn skattereform har fremlagt deres konklusioner. Klimaafgiften skal sikre implementering af udviklingssporet og opfyldelse af det bindende reduktionsmål for land- og skovbrugssektoren på 55-65 pct. i 2030 ift. 1990.



udvise øget ambition, og dermed overholde Parisaftalen, at EU-medlemslandene jævnligt skærper deres nationale energi- og klimaplaner (NECP'er).

### Inddragelse som værn mod free-riders

En alvorlig indbygget svaghed ved et system, der afhænger af nationale klimaplaner, er at nogle regeringer, kan blive fristet til at prøve at køre frihjul. Altså at det enkelte medlemsland overlader det til andre EU-lande at levere nye reduktioner, mens man selv indmelder en uændret NECP. For at mindske denne freerider-risiko og for at tilskynde EU-landene til faktisk at lave ambitiøse NECP'er, er det med governance forordningen (art. 8, 10, 11 og 14) pålagt medlemslandene at inddrage stakeholders, både industri og civilsamfund, tidligt og effektivt. En forpligtelse der gentages og forstærkes i Kommissionens NECP-vejledning fra december 2022.

Inddragelse af interessenterne kan ikke garantere, at NECP-planerne ligefrem bliver ambitiøse, men det kan med garanti gøre det umuligt, at en uambitiøs NECP kan sniges igennem i stille ubemærkethed.

Altså medmindre EU-landet, ligesom Danmark, ligefrem ignorerer EU-lovgivningen og hverken inddrager stakeholders (art. 10); giver dem tidlig adgang til de scenarier og analyser NECP'en baseres på (art. 8); eller etablerer den stående klima- og energidialog (art. 11), som loven kræver. Dette er, hvad den danske regering har gjort. Der er også på dette punkt tale om, at regeringen har undladt at gennemføre foranstaltninger, som EU-forordningen meget klart kræver.

### 2a Lovstridig mangel på inddragelse af stakeholders

Regering har absolut ikke efterlevet nogle af sine forpligtelser mht. tidlig og effektiv inddragelse af stakeholders. 92-gruppen opfordrer i første omgang regeringen til blot at efterleve EU-lovgivningen.

Governance-forordningen: **Article 10 Public consultation** (vores fremhævnings)

*Without prejudice to any other Union law requirements, each Member State shall ensure that the public is given early and effective opportunities to participate in the preparation of the draft integrated national energy and climate plan — as regards the plans for the 2021 to 2030 period, in the preparation of the final plan well before its adoption — as well as of the long-term strategies referred to in Article 15. Each Member State shall attach to the submission of such documents to the Commission a summary of the public's views or provisional views. In so far as Directive 2001/42/EC is applicable, consultations undertaken on the draft in accordance with that Directive shall be deemed to satisfy the obligations to consult the public under this Regulation.*

*Each Member State shall ensure that the public is informed. Each Member State shall set reasonable timeframes allowing sufficient time for the public to be informed, to participate and express its views.*

*Each Member State shall limit administrative complexity when implementing this Article.*

Governance-forordningens art. 8, stk. 3 (vores fremhævning)

*Member States shall make available to the public comprehensive information concerning the assumptions, parameters and methodologies used for the final scenarios and projections, taking into account statistical restrictions, commercially sensitive data, and compliance with the data protection rules.*

NECP-vejledningen indeholder (s3) en femten punkts quick guide til NECP-opdateringen (vores fremhævning):

***Principles and good practices for updating national energy and climate plans:***

...

***Engage in wide and inclusiveness consultation with civil society, local authorities, social partners, and sectoral stakeholders early in the process.***

NECP-vejledningen punkt 3.2 (s16, vores fremhævning)

***3.2 An early and inclusive public participation in line with the Aarhus Convention***

***As was the case for the initial plans, Member States must develop the update of the NECPs in a dialogue with local authorities, civil society organisations, social partners, the sectoral business community, investors and other stakeholders.***

*Article 10 of the Governance Regulation requires Member States to give the public early and effective opportunities to participate in the elaboration of the NECPs.*

*Member States are parties to the Aarhus Convention and so, they are obliged to ensure that the public is given early and effective opportunities to participate in preparing the draft updated national plans in a transparent and fair framework. In particular, the public must be given reasonable time to participate in the different phases and must be consulted when all options are still open. Sound consultation implies that the public should have access to all relevant documents, reports and assumptions at the start of the consultation period. Member States are invited to reflect on best practices, such as setting up the consultation through a dedicated NECP website, which contains all the information*

2b Regeringen har undladt at etablere det lovpligtige multilevel klima og energialog-forum. Regeringen har absolut ikke efterlevet nogle af sine forpligtelser mht. etableringen af det dialog-forum forordningen kræver. 92-gruppen opfordrer i første omgang regeringen til blot at efterleve EU-lovgivningen.

Governance-forordningens art. 11 (vores fremhævning)

***Multilevel climate and energy dialogue***

***Each Member State shall establish a multilevel climate and energy dialogue pursuant to national rules, in which local authorities, civil society organisations, business community, investors and other relevant stakeholders and the general public are able actively to engage and discuss the different scenarios envisaged for energy and climate policies, including for the long term, and review progress, unless it already***



*has a structure which serves the same purpose. Integrated national energy and climate plans may be discussed within the framework of such a dialogue.*

Fra forordningens preamble 30 fremgår det, at der er tale om et permanent dialog-forum  
NECP guidance, pkt 3.2 (s16, vores fremhævning):

***Under Article 11 of the Governance Regulation, Member States must establish a multilevel energy and climate dialogue. They must provide a platform to discuss with stakeholders the different scenarios envisaged for energy and climate policies and achieving the EU's climate-neutrality objective set out in the Climate Law. Member States will report on the progress in establishing this dialogue in the NECPRs. For public consultations, Member States are encouraged to strengthen the multilevel dialogue and work with regional and local individuals and groups who can bring forward concrete measures. They should also explore synergies with existing forums, such as the EU Covenant of Mayors. Member States also need to ensure full and timely consultation and involvement of social partners, in accordance with the relevant national rules and practices. Social dialogue and a whole-of-society approach are key for developing and implementing effective energy and climate policies in line with the principles of the European Pillar of Social Rights***

2c Gennemførelse af stakeholder inddragelse forudsætter, at NECP'en kommer til at indeholde additionelle tiltag og skærpede målsætninger

Ordene "shall", "must", "requires", "need to", "obliged" osv. omtaler helt klare retslige forpligtelser, som Danmark har under EU-lovgivningen. Den danske regering har, ved ikke at gennemføre stakeholder inddragelse, og ved ikke at etablere det omtalte dialogforum, undladt at gennemføre foranstaltninger, som EU-lovgivningen klart kræver.

Udkastet til opdateret dansk NECP indeholder (som omtalt i første halvdel af dette hørings svar) p.t. kun et scenarie, klimafremskrivningen, og indeholder pt ingen scenarier for additionelle tiltag eller skærpede målsætninger. Det er netop især de forskellige additionelle scenarier og skærpede målsætninger, som stakeholders og dialog-forum skal inddrages omkring. Når 92-gruppen opfordrer regeringen til de næste tolv måneder at gennemføre den lovmæssige stakeholder inddragelse og etablering af dialog-forummet, forudsætter dette derfor, at Danmarks NECP opdateres så den nu (også i overensstemmelse med EU-lovgivning) vil komme til at indeholde scenarier med additionelle tiltag og skærpede målsætninger.